

FR. ANTONIO DE
SOTOMAYOR, ARCHIE-
PISCOPO DAMASCI, GENERA-
li pro Hispaniarum Regnis ac Ditione Inquisitori,
Catholicæ Maiestatis Philippi III. & Serenissi-
morum Infantium Confessario; Status, Bellique
à Consilijs; Generali Sanctæ Cruciatæ
Commisario; Abbati de Alcala
la Real, &c.

DOCTOR D. FRANCISCVS MARIN DE
Rodezno, Granatensis Inquisitor, sempiternam felicitatem.

GRATVLO R mibi, & gaudeo (Illustrissime,
ac Reuerendissime Præsul) vtorum meorum sæ-
liciter aliquando compos. Etenim dudum interna
litatione, nostra cordis altaria tibi fumant. Sed
proh dolor! intra pectoris sinus stagnantem affectū
durus silentij margo cohibuit. Deerat quippe esse
ra, qua publicè sigillaretur. Sed infelix illa, seu
flagitiosi, seu ineptissimi hominis in Deiporā au-
dacia occasionem mibi præbuit verè auream, meo animo sæliciter ob-
e-
cundandi. Decisionem ecce istam labore nō modico elucubraui: Illustris-
simo Nominis tuo, seu potiùs Numini, quò diutiùs affecto, eò lubētius in-
scribo Materies ipsa suo pte pondere tuæ magnitudinis tribunal exambit,
Inquisitor Illustrissime: sed indignarer quidem materię proportioni, nō
meæ deuotionis erga te conscius essem; ne à minùs spontanea dextera xe-
niolum hocce dimitti videretur.

Et sanè, quam à me despero, quæsiturus lucem, ad quē nisi ad Te sup-
plex ituriam, Hispanico fidei Cælo Sol fulgentissimè? qui benigno fauo-
re factū hunc penè informē tuis radijs, vt penicillo quodā effigiabis. Nec
destemeritati, si tui examinis ardentes radios interritus non fugiam: si-
quidem ita benignus es, vt quot radios ad examen, tot ad patrociniū alas
adhibeas. Dixerim enim non immeritò, te illum esse Solem Iustitiæ per
Mala-

Malachiam vaticinatum, cuius pennis hærebat sanitas : præfides nempe
illustrissimo fidei Tribunali, cuius in Labaro fulgens Iustitiæ gladius, &
viridans oliua Misericordiæ amicissimè fœderata visuntur ; ut quos ad
iustitiæ seueritatem radios vibras, ad protectionem adeò clementer expã-
das. O verè a latus Sol, à quo non solum lucem, sed, quod mirum est, &
vmbra liceat expectare. Ergo, Præsul meritissime, nascenti fœtui sub
tuo Numine dexter assiste, ac tuo iudicio, tuo favore, reliquorū animis,
iudicijs, velut face præfulge. Quis enim, vel quod tu probas capere, vel
quod foves deserere, nimis audax affectet? cuius iudiciū tot ac tanta præ-
clarissima munera commendāt ; cuius magnificas animi dotes tota Phi-
lippi IIII. curia, totus scilicet orbis, miratur. O fœlicem à tuo patrociniò
fortunam ! quam non tantum mihi spero, sed vaticinor. Fidentior sanè
vox, sed quam tuus in me bene semper affectus animus, & de meis litteris,
non obscure indicata existimatio suppeditant. Viue ergo, Præsul dignissi-
me : & cui tua liberalitas fœlix dedit auspiciū ad fortunam, iterato fœ-
dore captiva. Vale.

140

TENOR CRIMINIS VSQVE ad Rei confefsionem.

LLVXIT dies (lapſo proximé anno) & anniverſaria Dominicæ necis redeunte memoria, & novo, ac inſolito adverſus Genitricem eius patrato ſcelere, tanquam geminata dolendi cauſa funeſtus. Quinta enim agebatur feria Maioris Hebdomadæ, quæ quinta ſimul numerabatur dies menſis Aprilis Anni 1640. cùm impius quidam Libellus ad Granatenſis Senatus valvas affixus apparuit. Moſayca lex iactabundis in eo verbis deprædicabatur. Impia commendabatur Calvinæ Sectæ. Diris etiam, ac malè precantibus inuultationibus devovebatur ſacroſancta Chriſti fides. Nova deinde, ac ſacrilega impietate, Deiparæ Virginitas & caſtimonia lacerabatur: adeoque obſcœno ſermone, qui vix meretricem, quæſtuofa libidine ad lupanar proſtitutam deceret. Impia etiam miſerationis ſpecie commonebat Nos omnes iniquus libelli Author, tanquam qui falſa religione improvidi ſineremur abduci. Minabatur denique præſtiturum ſe, vt cultus omnis, ac pietatis officium, quod Granatæſis Civitas erga marmoreum Virginis ſimulachrum (in Trophæi ſpecie erectum, & è regione Portæ de *Élvira*, ad ipſum vrbis ingreſſum in patente cæpo ſitum, vulgòque *Virgo del Trumpho* nuncupatum) miro religionis exemplo præſtat, extingueretur.

Nefandum hûc Libellum poſt intempeſtam noctem, cùm iam alicuius pœudumque genus ſopor altus habebat, duo quidam viri per aliqualem tenebrarum licentiam conſpicati ſunt. Chartæ, & charactèrum inſolentia avidam alioqui curioſitatem facile pertraxit. Ac licet tunc materiæ adhuc ignari, è valvis tamen revullerunt: lectum autem, & iniquæ ſcriptionis iam conſcij, ſequenti die ad ſacrum Inquiſitionis Tribunal attulere. Serpſit illico ſcleris famæ: & facinoris enormitas, ac magnitudo Civés omnes Granatèſes ſummo animi dolore, & acerbitate, prout ea eſt ipſorum in Deiparam pietas, ac ſtudioſi, affectit.

Concitavit autem potiſſimum Fidelium animos, ſacrilegus de Deipara, enormiterque obſcœnus ſermo: ob idque in pœtendi ſcleris cupiditatem fervidiùs omnes exarſere. Ea enim eſt Mariani affectus, ac devotionis indoles, vt (penes externa ſolum argumenta rem pœaſtando) ægriùs videatur in Deiparam, quàm in gnatum eius Chriſtum, factas contumelias ferre. Neque id quidem ſine optimo exemplo. Ipſe enim Chriſtus multò acerbiùs ex ſuæ Matris compaſſione doluit, quàm de paſſione ſua & iniurijs conqueſtus eſt. Ipſa Virgo affirmat apud Sanctum Bernardum in Comment. *Plus dolebat de me, quàm de ſe.* Hic non omittenda verba Chriſti Domini apud Matth. cap. 27. *Deus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Quæ non tam ſui cauſa Chriſtus protulit, quàm Matris, quæ verè cùm ille obiret, abiretque, orphana relinquebatur, & mortalis huius vitæ ærumnis, ac laboribus obnoxia. Audiatur apud S. Birgittam ipſa Virgo. *Filius meus videns me, oculis in cœlum directis clamabat ad Patrem: Pater, quare*

Nu. 1.

Nu. 2.

Nu. 3.

me deliquisti? Quam vocem ego nunquam, donec ad cælum veni, oblivisci potui: quam plus ex compassione mea, quam sua per morus protulit. Multo quippe gravius fuit Christo, videre Matrem, ingenti, ob sui causam, dolore lauciatam, quam tot se ipsum cruciatibus in Cruce torqueri. Sic ergo, licet impius Libellus multa nefanda contineret, quæ medullam, ut sic dicam, nostræ Religionis læderent; (Christi quippe legem abiurabat, Molaycæ suscitabat obicivantiæ, Calvinisticam commendabat Sectam) altius tamen læsit Granatensium animos tam execranda, blasphemique sermone concussa Deiparæ Virginitas, & castimonia: ipsaque flagitij enormitate, Granatensis devotionis velut irritata flamma altius exarsit. Res enim erat plusquam vulgaris digna doloris, quod Deiparæ pudicitia, quæ nec externa Iudæorum, aut Maurorum ora huc, que labe actarunt, in ipso Hispaniæ medullis, ubi fidei ac Religionis puritas & candor efflorescit, tam iniqua, & sacrilega scriptione extereatur.

Nu. 4.

In pervestigando autem tam nefandi sceleris authore, quam egregie desudavit DD Inquisitorum Granatensium industria! Sed ut altius rem repetamus, libet in tam Sancti, ac Venerandi Tribunalis, ac iudicium eius commendando studio, cura, & utilitate aliquantulum præludere. Sunt enim quasi duces Fidelis Exercitus, quibus præeuntibus, nullus ab hoste timor; sancta & innoxia omnia, sine vlla venenatæ doctrinæ suspicione. *Fidei muros iustan iur: eiusdemq, Fidei indagatores, & exploratores sunt: ut ait Petrus Gregorius lib. 47. Syntagm. iuris cap. 36. num. 6. & sunt ad pestem hæresum eliminandam Idem lib. 15. Syntagm. cap. 41. num. 5.* Quibus pro trophæo ob hæreticam perfidiam devicta, Pontifex Innocent. us III. anno 1254. Sancti Officij Crucem vestibus adfuturam præferendam contulit: idque superius Antistes Pius III. comprobavit in Bulla edita anno 1570. & de hoc fit mentio in ap. excommunicamus 1. §. Catholici. de hæreticis ibi: Catholici verò qui Crucis assumpti, caractere ad hæreticorum exterminium se accingerent, &c. Lucerna Inquisitorum sit de Cruce signatis. Emeric. 3. p. direct. q. 129. & ibi Penna comment. 178. §. hoc privilegio. Param. de orig. Inquisit. lib. 2. cap. 3. tit. 1. num. 4. quæ, non immemor, eleganter observavit Narbona lib. 4. tit. 1. l. 20. glos. 1. num. 7. Et non solum fidei militibus, seu officialibus, verum etiam Inquisitoribus, & Episcopis tanquam coronidem sollicitudinis indefesse De Sancto Guiljelmo Archiepiscopo VViterviensi, auctor vitæ ipsius scriptum reliquit, Pontificis acceptis literis, omnium animos excitatos fuisse ad capiendas, & profligandas vulpeculas vineæ Domini demolentes. In his autem fuit primus Beatissimus Guiljelmus, qui tunc lacrynis lensim manatibus, mœrorumque squalido, perlectis publice Sanctissimi Pontificis literis, vehementer inflamatus est, Crucemque veiti adveniens, eam voluit virtutum suarum quasi coronidem, & consummationem relinquere, ut Ecclesiasticæ unitatis perturbationibus eliminatis, pacem Ecclesiæ restitueret.

Nu. 5.

In pijs enim locis, sunt Inquisitores, ut ait Petrus Gregorius dict. lib. 47. Syntagm. cap. 36. num. 5. & sunt vigiles, custodes, & defensores fidei Christianæ. Param. lib. 3. de edict. fidei q. 5. num. 12. Conducit Text. in cap. notandum. 38. 24. q. 3. deputati que sunt ad fidei propagationem, atque defensionem. Ita amicus noster Inquisitor D. D. Ioannes Escobar del Corro, vir equidem maturi ingenij in seligendis sententijs; præclari iudicij in re-
iiciendis

141

2

iiciendis inutilibus; candidi ac pij animi in amplectendis tutioribus, & benignioribus; assiduus in legendis bonarum literarum authoribus. *1. part. de puritate, & nobilitate. q. 3 §. 2. num. 6.* Extinguunt incendia, & errores, ut visum est Granatæ, ubi Sancti Officij solitudini, in lucem prolatio debetur sacrilegij contra Deiparæ puritatem, & legem Christi Evangelicâ. Cuius Sancti Officij primaria cura est, fidem orthodoxam defendere, camque illibatam, puram, ac sine errorum & hæresum mixtura conservare, ac firmiter retinere, ut Pater Mariana lib. 24. *Hist. Hispan. cap. 17. in fine.* Mari. Siculus *de rebus Hispan. lib. 5. cap. de Hispan. sobrietate.* Valæus lib. 1. *Chron. Hisp. cap. 9.* Zurita lib. 1. *ann. cap. 49.* Illecas *Hist. Ponti. 2 p. lib. 6. cap. 8.* Alphonf. Carrill. *in annal. lib. 5. anno. 1478.* Alvar. Gom. *de rebus gest. Cardin. Fr. Francisci Ximen. ibi: Huius præclari, & sacri Magistratus cum statim Hispania utilitatem maximam sensit contra Iudaizantes; tum verò his calamitosissimis temporibus contra tot Sectarum pestem experti sumus incomparabilem, & nunquam satis pro merito æstimandam.* Paramus *de orig. Inquisitionis lib. 2. tit. 3. cap. 1. num. 4.* Sed audiatur potissimè D. D. Greg. Lopez Madera, Regalis iustitiæ Senatûs dignissimus Decanus, lib. *de las excelencias de España cap. 7. fol. 54. B. ibi: Que la principal judicatura de España es la de la Santa Inquisicion, que se vé claramente, que con particular providencia de Dios se inventó este Tribunal: y que solo él a detenido la malicia y atrevimiento de los hombres en la Religion debida; y que en este Tribunal están todos los Reynos de España (dòde lo ay) limpios, y sin manchas de heregias, y supersticiones: que es la mayor excelencia de nuestra España.* De quo latè Ferd. de Mench. lib. 1. *controvers. illustr. in præfatione argum. 12. vers. Quam ergo.* Et ingenue omnes fatentur, fidei sinceritatem, observantiam, aliaque idem consequètia innumera bona, quibus nostra Hispania, Dei beneficio exultat post nostri Catholici Regis laudabilem providentiàm, omnia, inquam, Sanctæ Inquisitionis Officio deberi. Ita doctissimus, ac eruditissimus D. D. Ioannes de Solorzano Pereyra tom. 1. *de iure Indiarum lib. 2. cap. 25. num. 1.* Borell. *de præst. Reg. Catholici cap. 8. 1.* D. Ioannes Vela *de delictis cap. 14. à num. 1.* Navarret. *de conservat. Monarchi. discursu 7.* D. Francisc. Torreblanca *de Magia lib. 3. cap. 2.* Et quòd Hispania fuerit Christianæ Religionis observantissima, & hæreticis infectissima, tradit Odofredus in l. 2. *C. de hereticis, ibi: Puniantur suspecti hereoseos in religiosissimis Hispaniæ Regnis, vel hoc maxime hac tempestate triumphantibus, & singulari laude dignis, quòd nulla non solum planè hæresis, verum ne suspicio quidem, nota digna vel momento, manet.*

Iure ergo summis laudibus, & commendatione sunt digni, qui operam suam, ac studium, in Maiestatis æternæ gloriàm, & honorem conferunt, atque religionem ex impijs manibus, & ore sacrilego nostrorum hostium sua maxima vigilantia tuentur: non ut Metellus, qui Minervam suæ vitæ periculo flammis è medijs eripuit, ob hocque multis laudibus celebratur ab omnibus; sed ipsas Sanctorum imagines, Virginisque semper Mariæ stemmata, Christi Iesu sanctuarium, aras & templa sanctissima, tot opera, & monumenta Sanctorum, salva, & integra conservant. Et in hoc Tribunali, ut ait Paramus lib. 2. *de origine Inquisit. tit. 3. cap. 1. num. 22. in fine: Non de corporibus, non de divitijs, non de statu rerum humanarum; sed de salute animarum, de fidei dignitate, de Divinæ Maiestatis gloria agitur.*

Altè infederat cogitatio hæc in clyti illius Imperatoris animo, Caroli

Nu. 6.

Nu. 7.

vide.

videlicet V. vt constat ex epistola, quam ad charissimam sibi coniugem Imperatricem direxit, quæque in Archivo Altitudinis suæ seruetur, lib. 5. Regiarum Scedularum fol. 155. in qua enixè eam petit, vt in fidei causis sedulo invigilet, ac præsertim Sanctum Inquisitionis Officiũ quàm maximè ei commendat. Et in codicillo, quem condidit, & in eodem lib. 5. fol. 85. continetur, tanquam supremis & potioribus sibi votis functurus, iterum Sanctæ Inquisitionis Officiũ maximè fovendi iubet: rationemque subiungens, ait: *por los muchos y graves daños, que por ella se quitan y castigan.* Eodem pietatis exemplo inclytus Hispaniarum Rex Philippus II. iuprema vitæ suæ stadia his etiam votis coronavit: provt ex fragmento testamenti sui constat, cuius hæc sunt verba in heredem Principem directa: *Sea muy obediente à la Santa Yglesia Romana. Y en especial y particularmente le encargo, que favorezca y mande siempre favorecer al Santo Oficio de la Inquisiõ, por las muchas ofensas de Dios nuestro Señor, que por el se quitan: y en estos tiempos peligrosos, y llenos de tantos errores en la Fé, conviene aun tener mas cuidado y advertencia, que en los passados.* Eiusdem curæ ac pietatis, æquè ac sanguinis & Regni heredem se prætitit præclarissimus Monarcha Philippus III. Cuius studium erga Sanctæ Inquisitionis Officiũ satis præciare micat in scheda anni 1603. relata à sapientissimo D. D. Ioanne de Solorzano Pereyra tom. 2. de iure Indiar. lib. 3. cap. 24. num. 16. Cuius hæc sunt verba. *El Rey. Marques de Montesclaros, pariente, &c. mi Virrey, Governador, y Capitan General de las Provincias del Piru; o la persona, o personas à cuyo cargo fuere el gobierno de ellas. Ya sabey lo mucho, que Dios nuestro Señor. es servido. y nuestra Santa Fé Catholica en salçada por el Santo Oficio de la Inquisicion. y de quanto beneficio á sido à la universal Yglesia, à mis Reynos, y Señorios, y naturales de ellos, despues que los Señores Reyes Catholicos de gloriosa memoria, mis rebi sabuelos, lo pusieron, y plantaron en ellos, con que se an limpiado de infinidad de Hereges, que à ellos an venido, con el castigo que se les à dado en tantos, tan grandes, è insignes Autos de Inquisicion, como se an celebrado, que les à causado gran temor. y confusiõ: y à los Catholicos singular gozo, quietud, y consuelo; de que como veys, por carecer de esta gracia otros Reynos, an padecido y padecen grandes disturbios, inquietudes, y desasosiegos, de que damos muchas gracias à nuestro Señor, que ansi lo va encaminando, haciendo tan gran bien à estos &c.*

Nu. 8.

Claudat hæc omnia pietatis exempla, non minùs eximium alterum, quod erga Sanctum Inquisitionis Officiũ exhibuit Sanctissima, ac piissima Hispaniæ Regina D. Margarita Austriacensis: quæ, vt refert Fr. Marcus de Guadalajara in sua Historia Pontificali, 5. part. cap. 1. lib. 7 inter supremas testamenti sui iunctiones hanc vnam reliquit: *se digan dos mill missas por el augmento y conservacion de la Yglesia, y del Tribunal Santissimo de la Inquisicion.*

Nu. 9.

Tanto apud Deum est honore Inquisitorum excellentia, vt ipsemet Inquisitorum exercitium affectare videatur, vt fides stabilita permaneat, erroresque extirpentur De Enoch ait Sacra Pagina, Genes. cap. 5. vers. 23. *Ambulavit cum Deo, & non apparuit quia tulit eum Dominus.* Eum in Paradisum terrestrem abductum fuisse, aiunt communiter Patres. Sic etiam habet Ecclesiast. cap. 44. Sed qua de causa simul cum Elia præter rerum ordinem in Paradisum translatus est? Dicam, eum in vltimum diem referuari, cum fides maximè periclitabitur: Hocque consilio, & destinatione

ne Deum O.M. ultra consuetas naturę leges vivum Enoch in Paradisum transfuisse, nempe confirmandę fidei gratia, eamque vltimis temporibus tuendi. Sic Thomas Anglicus, qui loquens de Elia aiebat: secundũ testimonium Christi & Malachię Prophetę, Elias fuit reservatus, vt in fine sæculi filios Israel converteret: item ad confirmandam fidẽ, & maximam æstimationem Magnalium illius vltimi temporis. Celebris occupatio quę etiam Deum meruit fidei occupatum exercitio, in rebusque fidei involutum. Genes. 15. vers. 4. ait Dominus ad Abraham, loquens de Ismaele eius filio. *Non est hic heres tuus, sed qui egredietur de utero tuo, habebis heredem.* Cũ habeat iam Abraham ex ancilla filium, cur non pollicetur ei ex ipsa Sara coniuge eius, sobolem suscepturum? Sic enim certior redderetur, quod Pater futurus esset, & Sara Mater. Recte incertum relinquit, an ex propria coniuge Sara, vel ex alia heredem sit habiturus, vt in negotio Fidei, suam fidem exerceret, & Abraham scrutaretur fidẽ, ex illo aliquid erroris, aut dubij repellendo. Hoc meditatus est Lippomanus in sua Catena: *Promittit filium Deus fidei suo; sed nondum dicit, qua matre; hocque ad exercitium fidei.*

Sed neque hoc munus, pro fidei que incrementis procurandis sollicitudinem Deus adhuc videtur omisisse, cũ eius tacitum in scelerum inquisitione regimen quotidie presentiamus: adeo enim occulta crimina, nullumque sui vestigium humanę investigationi relinquẽtia passimprehenduntur, vt recte notat Paramus *de orig. Inquisit. tract. 3. cap. 4. ex num. 36. cum sequentibus.* Vt planẽ cuique liceat coniectari, huic Sancto Tribunali speciali Deum cura, ac providentia semper esse assiduum. Hęc autẽ in re presentia preter morem emicuit, vt ex casus tenore perspicietur.

Potro sacri huius Officij pro illa tempestate moderamen tenebant Illustriissimi viri D.D. Thomas Rodriguez de Monroy: D.D. Franciscus Marin de Rodezno (meum etiam hęc nomẽ, licet Opellę huius Author, nec sine rubore quidẽ in sero: vt integer Iudicũ Chorus, Granatensẽ Tribunal ea tempestate componentium, vno dicendi tenore constet.) D.D. Didacus Ozores de Sequeyros Sotomayor: quorum nobilitati, litteris, prudentiã, ac religioni (substractum nunc me volo huic commendationi, qui tantorum Virorum numero nuper me miscui,) vereor ne maximã partem detraham, dum audaci eas calamo, dignis laudibus longẽ impare, extollere affectarim. Quare & meę audaciã, & modestissimo ipsorum rubori tempestivẽ consulens, ab ingenti hac provintia temperabo. Hoc vnum planẽ non fileam: non sine speciali Dei providentia factum, vt tãti sceleris calamitas hoc saltem foelicitatis pro solatio haberet: tantis nempe sub Iudicibus contigisse. Eorum enim vigilantissimus zelus, solertissima prudentia, incorrupta iustitia occultum adeo facinus, inextricabile, infandum; patefecit, enodavit, ac tandem foeliciter punivit: tam eximijs prop tereã vindicibus faustissimum deberi rei eventũ, tota Civitas, pro sui pietate, non sine faventi clamore, plausuque gratulabunda fatetur. Res ergo, vt iam exordiamur, ita habuit.

Curando dictę Virginis *del Triumpho* cultui assidebat ex Granatensis Senatũs destinatione Fr. Franciscus Alexander: ob id muneris genus, Hispano more, Eremitę nomen adeptus: habitu pretereã vitę instituto nõ dissono. Is, quasi iniuria in Deiparã commissa proximũs se præceteris

Nũ.10.

Nũ.11

Nũ.12.

ris læsum agens, sceleris enormitatem tum privatis colloquijs sæpius per urbem extollebat; tum iuridicè argumenta suspitionis suæ, & quid ipse sacra illa nocte vidisset, deposuit. Cum ergo inquisitiones aliæ sedulo adhibite evanuisissent, perijissetque DD. Inquisitorum in indagando malefactore strenuè impensus labor; perpensis post tacitè, & per moram prædicti Eremitæ depositionibus, magna in eum indicia, ac præsumptiones ortæ fuerunt.

Nu. 13

Primum quidem, ex varietate & inconstantia, qua in depositionibus ab eo factis usus est: altera apud Sactæ Inquisitionis Tribunal; altera verò coram Licent. Dom. Ludovico Henriquez, in Regia Granatensi Cancellaria pro criminalibus causis Senatore. Nam apud Tribunal, die 10. mensis Aprilis asseruit, cum ipse nocte illa quintæ feriæ in Cæna Domini apud dictam Virginè *del Triumpho* assideret, vndecima fermè noctis hora decem aut duodecim homines, ensibus & peltis obarmatos, illuc accessisse: qui cum pluribus illum iniurijs, ac contumelijs priùs affecissent, multis deinde iactus lapidibus Sacram Virginis imaginem impetere: quos cū ipse postero manè in fragmenta ex ictu dissilisse conspiceret, simul animadvertit, illorum altero inferius columnæ fulcrū, cui Sacra imago incumbit, aliquantulum fuisse comminutum. Addidit, prædictos homines per viam *de la Carretería* appellatā diffugisse: ipsum verò in proximum D. Ildephonsi templum se recepisse, ibique vsque ad sequens manè in sacello, sanctissimæ effigiei Christi *de la Columna* nuncupati, quasi latitandum permansisse. Coram prædicto verò Senatore D. Ludovico Henriquez testatus est, præfatos homines vnum tantū lapidē in Virginis simulacrum iaculatos; seque postea per Portam, viamque *de Elvira* recepisse: ipsum verò per superstitem noctem apud Virginis imaginem, orationi incumbentem assidisse. Nunquam itaque in referendo facto, ut è testibus præterea est acceptum, firmus sibi vel constans inventus est: iam præterea addens, se vndecima eiusdem noctis hora in obeundis templis (prout ea nocte, Christiani moris est) fuisse distentum: iā verò, eo pietatis officio celeriter, perfunctum, præproperè rediisse.

Nu. 14

Ex tanta autem in deponendo varietate & inconstantia, magnū quidem iudicium ortum fuisse, certissimum est, sufficiensque non solum ad inquirendum, seu carcerandum, sed etiam ad torturam: nam si testis varius ob varietatem, ad eruendam veritatem torquetur, *Auth. de testibus, §. si verò adsunt, l. qui falso vel varie 16. ff. eodem, l. ex libero, ff. de questionibus, l. penult. tit. 30. part 7. Ant. Gom. 3. tom. variar. cap. 13. num. 29. Farinac. de opposit. cōtra testes, q. 65. à num. 98. multo magis torquendus est reus principalis, dū varius invenitur, argum. text. in Auth. & magis. C. de sacros. Eccles. prout in puncto observant Lucas de Penna in l. quoties à num. 28 C. de dignit. lib. 12. Blancus in l. fin. ff. de quest. num. 220 iuncto num. 265 & sequentibus, & plurib. relat. Farinac. de indicis, & tortura reor. q. 52. à num. 18. vsque ad 24. Et in causis Fidei idem testantur Eymericus in direct. Inquisit. 3. p. tit. de cautel. Inquisit. contra heret. cavillationes, caut. 6. num. 104. & quest. 61 num. 2. vbi etiam Franciscus Peña comment. 110. vers. Prima regula est. Soula in Aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 39. num. 79. Præsertim si alia quæcumque coniectura seu admniculum concurrat. Ofsalc. decis. 79. num. 18. Riminald. lun. cons. 301. num. 15. lib. 3. Farinac. dict. quest. 52. num. 29. Petr. Cavall. resolut. crimin.*

crimin. cas. 200 num. 136. Et ex nostris scriptoribus Eymericus & Peña ubi supra. Simancas de Cathol. institut. 65. num. 33. Souia dict. lib. 2. cap. 39 num. 80. Zanard. in direct. Theolog. p. 3. c. 9. fol. 512. & alijs adductis Diana tom. 4. tract. 6. de iurura in Sanct. Offic. resolut. 15. Castro Palao tom. 1 oper. moral. tract. 4. disp. 8 punct. 9. n. 11. Martin. del Rio lib. 5. disquis. Magic. sect. 4. vers. 8. Est rei variatio.

Nu. 15

Secundum Quod in multis, quæ firmiter deposuerat, aperte fuerit mendacij convictus. Facta enim inquisitione, & testibus acceptis, certò fuit exploratum ipsum per totam illam quintæ feriæ noctem in Templum D. Ildephonsi, aut vllum eius sacellum nec pedem intulisse: ictum præterea columnæ, quem ipse ex recenti lapidatione factum asseruerat, antiquissimum esse. Accedebat, quod Altare (ad sacra quandoque celebranda, columnæ admotum ac subnixum) pro speciali Sacræ illius noctis augendo cultu, sericeo fuerat paramento ornatum: eo autem tegebatur icta columnæ pars: quæ proinde non potuit ea nocte iactui lapidum ferienda patere: nec in paramento ipso vllum ictus, aut læsionis signum deprehendi valuit. Quibus omnibus Eremitæ depositio aperte probabatur esse commentitia, ipseque indicijs plenus ad torturam de mendacio convictus, ut sentit Bart. in l. de minore § plurimum, num. 4. & in l. fin. num. 3 ff. de questionibus ubi etiam Blanc. num. 265. Menoch. de presump. lib. 1. quest. 89. num. 67. Bosius tit. de indicijs, & considerat. ante tortur. num. 36. & plures alij relati per Farinac. dict. quest. 52. num. 4. Mar. Giurb. conf. 14. num. 12. Quod indubitanter procedit, si quodlibet aliud accedat adminiculum, ut fatentur Menoch. dict. q. 89. num. 68. Mascard. concl. 1040. num. 2. Clarus in § fin. q. 21. num. 28. Farinac. dict. q. 52. num. 8. 9. & 10. Giurba dict. conf. 14. nu. 12. & conf. 87. num. 27. & 28. Et in crimine hæresis Simancas de Cathol. institut. 65. num. 31. & 33. Peña dict. comment. 110. Souia dict. lib. 2. cap. 39. num. 76. & 77. Diana dict. tract. 6. de tortura in Sanct. Offic. resolut. 15. Mart. del Rio lib. 5. disquisit. Magic. sect. 4. vers. Sept. indicium. Maximè quædo plura sunt mendacia, quoniam vnum ab alio adminiculatur, ut post Bart. & alios animadvertit Giurb. dict. conf. 87. n. 26. Diana dict. resol. 15. vers. His tamen non obstantibus.

Nu. 16

Tertium. Quod prædictus Eremita liberè deposuerit, nullo interrogante, nec vocante. Et in depositione facta ante dictum Consiliarium D. Ludovicum Henriquez asseruit, se scribendi ignarum: cum tamè oppositum aliàs aperte constaret: tum verò, quia depositionem ante Inquisitionis Tribunal factam propria ipse subscriptione firmavit. Videbatur autè scribendi peritiam eò negasse, ut crimen tegeret; & ne de homine scribendi ignaro suspicio haberi posset, quod Libellum fixisset. Ut in simili arguit Mar. Giurba conf. 13. n. 7. ubi: *Quia suspicione non caret, cum id dixerit, quod à criminis presumptione excusaret.*

Quartum. Quod varijs occasionibus multa ex verbis Libelli retulisset, adeò singulari expressaque notitia, quæ nisi ab sceleris authore vel particeps haberi non posset. Cū alioqui Libellum, ut ipse fatebatur, postquam ad Tribunal delatus est, nec vidisset ipse, nec legisset.

Quintum. Nam cū quidam coram prædicto Eremita retulisset, rumorem per urbem spargi quod ipse Libellum fixisset, illicò ad obiectam suspensionem expalluit; pressoque de hac re silentio, & cadente vultu, sermone

Nu. 17

ncm

nem ad alia artificiosè trāstulit. Subita autem ea vultus im mutatio, qua
si ab animo non bene sibi conscio, deprehensum que scelus timente profi-
ciscens; taciturnitas prætereà ex composito facta, & in re adeò gravi inex-
piatam relinquens suspicionem, tam vehemens indicium inducunt, vt
per se ipsum, non solum sufficet ad capturam, verū etiam ad torturam,
argum. text. in l. de minore 10. § plurimum. ff. de questionibus, ibi: Nam & de ser-
mone, & ex eo, qua quis constantia, qua trepidatione, quid diceret, &c. quedam ad
illuminandam veritatem, in lucem emergunt. Et ibidem notat Bartol. num. 2.
& 4. & in l. fin. num. 2 in fin. ff. eodem. Optimè Menoch. de præsumptionib. lib.
1. quest. 89. num. 129. vbi ex alijs probat, quod tacens, & non respondens ei, qui
rumorem spargi asserit, delictum fuisse ab ipso commissum, præsumitur illud commi-
sisse, & indicium ad torturam ex hoc adversus eum oritur. Farinac. d. quest. 52. à
num. 40. maximè accedente alio quocumque iudicio. Simancas d. tit. 65.
à num. 31 & 33. Didacus à Canter in quest. crimin. cap. 2 de probat. per testes
quest. 1. num. 20. Sousa d. lib. 2 cap. 39. num. 81. Diana dict. tract. 6. de tortur. in
Sæct. Offic. resolut. 15. Bins. Feld. in l. ultim. C. de malef. indic. 16. Mart. del Rio
Disq. Magic. lib. 5. sect. 4 vers. 23. Siquis inimicorum obiectione, vel amicorū ad-
monitione insimulatus taceat, & quasi contemnat, silentioque eludat. Nam ob-
mutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa evidentiā sunt scelerate
conscientiæ, iuxta illud Sapientis cap. 17. Cum sit timida nequitia, testimoniū
dat condemnationis: se naper enim præsumit (œva, perturbata conscie- ria. Proverb.
cap. 10. Pavor his qui operantur malum. Et notavit Demosth. in Orat. de fals. le-
gat. Conscientia scelerum eripit audaciam, linguam reprimat, obrurat os, angit silen-
tium imponit. Cū alijs adductis per Simanc. vbi supra. Menoch. de præsump-
lib. 1 q. 89 à n. 71. Farinac. d. q. 52 n. 43.

Nu. 18

Sextum. Personæ qualitas Si enim hac pensata, non invenitur esse bo-
næ vitæ, ac famæ, non leve adversus inquisitum, ex hoc indicium desumi-
tur, iuxta text. in l. de minore 10. § plurimum, ibi: Vel cuius existimationis quis-
que in Civitate sua est ff. de questionibus, l. non omnes 5. §. à barbaris. ff. de re milita-
ri. Et tradita per Menoch. d. lib. 1. de præsumptionib. q. 89. num. 133. Farinac.
de indicijs, quest. 47 à num. 199. Giuriba conf. 13. num. 16 Et non obscure col-
ligitur ex instruct. Matr. ten. anni 1561. cap. 18. vbi, quamvis Inquisitores
non possint cognoscere de criminibus, quæ manifestam hæresim non sa-
piunt, etsi alia diversæ qualitatē accedant, tunc Fiscus Præcētum iubet cri-
mina in eum accumulare, vt hæresis crimina aggraventur, & vt apertissi-
mè constet scelerata eius conscientia, vitæque forma, & inde sumatur in-
dicium, in eo, quod ad res F. dei, de qua agitur, spectat. Et per summam
indagationem, Reum esse hominem pravæ vitæ ac morum, hypocrisis no-
tatum, multisque sceleribus adstrictum, fuit deprehensum. Quibus acce-
debat vitæ ratio ac exercitatio. In huiusmodi enim Eremitis per sæpè plu-
rima vitia reperiuntur, semperque præsumptio illis obstat, quæ excipitur
ex l. quidam ignavia 26. C. de Decurionibus lib. 10. & ex D. Hieronymo epist. 5.
ad Rustic. Monach. ibi. Videas nonnullos accinctis renibus, pulla tunica, barba pro-
lixa à mulieribus non posse discedere, sub eodem manere tecto, simul inire convivium.
&c. & epist. 22. ad Eustochium de custodi. virginis. multo post medium. vbi
tanquam pestes Sanctissimus Doctor consulit exterminandos, ibi. His
igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis, veniamus ad eos. de quibus vide
Iuvenal. saryra 6. in princip. Iulium Firmic. lib. 8. cap. 6. ibi: Aliud ex fronte
polli-

pollicentur, aliud latenter in moribus celant: sunt enim auster a facie, proluxa barba, obstinata ca fronte, &c. Exornat D. D. Franciscus de Amaya in dict. l. quidam ignorantia, num. 11. & sequentibus. Et omnes ferè testes tanquã exploratum habebant, ab eo fixum fuisse Libellum, ad pietatis incrementum ergã Virgine[m] del Triumpho, elemosynarumque accessionem faciendam; exindeque ad maius ipsius Eremitæ lucrum. Quod videtur confirmari ex eiusdem Libelli verbis, quæ præcipuè in dictam del Triumpho Imaginẽ dirigebantur.

Septimum, ac vltimum iudicium conficiebant constantes vulgi ritumores. Omnes enim, aut occulto quodam veritatis genio quasi divinitus inspirato ducti; aut Eremitæ indole ac moribus ritè perceptis, clamabant, nefandum hoc scelus à nullo alio admitti potuisse. Atqui ritumores maximum iudicium præstant, sufficiens non solum ad inquirendum, & in carcere[m] detrudendum, vt inquit Cinus in l. nullus, n. 3. C. de exhibendis rebus. Baldi conf. 364. n. 6. lib. 3. Cravet. conf. 41. n. 6. & post alios Mascart. cont. l. 754. n. 19. Clarus in §. fin. q. 6. Farinac. q. 47. n. 39. & in nostris terminis Mart. del Rio lib. 5. Disquisit. Magic. in 2. append. q. 7. in p. inc. sed etiam ad torturam, iuxta text. in l. de minore 10. §. plurimum, ff. de questionib. l. 3. §. eiusdem, ff. de testibus: & utrobique notat Glossa, & cõmuniter DD. & expressè probat l. 3. tit. 30. part. 7. vbi notat Greg. glos. 1. Ant. Gom. tom. 3. c. 13. n. 10. Maximè, si vt in præsentì, fama est vehemens. Iason in l. ad morendi, nu. 205. ff. de iure iur. Felin in c. veniens. num. 15. de testibus. Clarus in §. fin. q. 21. Franciscus Viuius decis. 533. num. 2. Peguer. decis. 17. num. 16. Meiboh. lib. 1. de presump. q. 89. n. 52. Farinac. de indic. & tortur. q. 47. num. 28. Mar. Giurba conf. 13. nu. 18. circa finem. Et ex nostris Peña 3. part. Direct. commen. 110. Soula in Aphorism. Inquisit. dict. lib. 2. cap. 39. n. 59. Mart. del Rio lib. 5. Disquisit. Magic. sect. 3. colum. 5. vers. Nam fama vehemens. Castr. Palao tom. 1. oper. moral. tract. 4. disp. 8. punct. 9. n. 9. Diana d. tract. 6. de tortur. in Sac. Offic. resolut. 13. Paramo de Origine Inquisitionis lib. 3. q. 6. n. 42. Trullench. lib. 8. in exposi. Decalogi, c. 16. dub. 17. ex n. 1.

Nu. 20

Vel si sumus in delicto difficilis probationis, Menoch. dict. lib. 1. q. 89. n. 34. Farinac. d. q. 47. num. 11. Azeved. in l. 3. num. 85. & 86. Zevallos comm. q. 302. n. 10. Mar. Giurba conf. 13. n. 18. & conf. 42. n. 19. & conf. 87. nu. 21. & 25. circa finem. Vel si alia accesserint adminicula, Bald. conf. 364. num. 6. lib. 3. Farinac. dict. quest. 47. num. 17. 28. & 35. Azeved. dict. num. 85. Petr. Caval. crimin. resolut. casu 200. num. 134. Mar. Giurba dict. conf. 13. num. 18. & conf. 43. num. 18. & conf. 87. num. 21. & 25. Et in nostra specie Scaccia de iudicijs lib. 1. cap. 93. num. 1. vers. Si sumus in crimine heresis. Canter. in questionibus crimin. cap. 2. de probat. per test. quest. 1. num. 8. Peña, Ant. a Fonseca, & Ferdin. a Castro Palao vbi proximè, Mart. del Rio dict. lib. 5. in append. 2. quest. 7. Diana dict. resolut. 13. His igitur iudicijs, iuste quidem reum in carcerem detrudi iussum est, siquidem sufficerent ad condemnandum. Licet enim in crimine heresis, vt quis pœnè ordinariæ addicatur, plena, & concludens requiratur probatio, cap. literas, de presump. ibi: Quocirca mandamus, quatenus eum propter solam suspicionem, quamvis vehementem, noluimus illum de tam gravi crimine condemnari. Albert. in Rubr. C. de heret. num. 10. Rojas in tract. de hereticis, q. 2. assert. 6. num. 105. & sequentibus. Simancas de Cathol. institut. tit. 50. a num. 21. & tit. 51. a num. 2. & in Enchirid. tit.

Nu. 21

34. num. 1. Farinac. de heresi quest. 187. §. 1. à num. 2. vsque ad 8. Peña 2. p. direct. comm. 80. Ant. à Sousa lib. 2. Aphorism. cap. 5. à numer. 8. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 35. num. 20. Param. de orig. Inquisit. lib. 3. quest. 6. à num. 86. Diana tom. 4. tract. 8. de officio & potest. Inquisit. resolut. 36. Castro Palao tom. 1. oper. moral. tract. 4. disput. 8. punct. 10. num. 1. Indicia tamen, & præsumptiones sufficiunt ad condemnandum in poenam extraordinariam, & purgationem, seu abiurationem indicendam, cap. accusatus 8. in princip. cap. ut officium 11. ibi. Necnon contra infamatos de heresi, vel suspectos, iuxta sanctiones Canonicas (hominum metu, & vinoque timore postposito) procedatis, &c. cap. de heretic. lib. 6. cap. ad abolendam 9. §. qui vero, cap. excommunicamus 13. §. adicimus, & §. qui autem, eodem tit. in Decretal. Instruct. Matritens. ann. 1561. cap. 46. & 47. Simancas dict. tit. 50. à num. 21. & tit. 51. num. 12. Gundif. à Villadieg. in tract. de heretic. q. 13. num. 21. & 22. Albertin. in tract. de agnoscend. assertion. q. 34. n. 56. & sequentibus. Peña dict. part. 2. comm. 80. vers. Sed hanc sententiam. Rojas dict. p. 2. num. 304. & sequentibus. Farinac. dict. q. 187. num. 9. Paramo dict. lib. 3. q. 6. num. 90. Sousa dict. cap. 5. num. 11. Diana dict. resolut. 36. Castro Palao dict. punct. 10. num. 1. Trullench. lib. 8. Decalogi. cap. 1. dub. 21. num. 15. Vel ad torturam inferendam, dum modò indicia magna, & urgentia sint, dict. Instruct. Matrit. cap. 48. Simancas de Catholic. institut. tit. 153. per totum, & in enchirid. tit. 52. à num. 5. Eymeri in direct. p. 3. quest. 61. vbi Peña comm. 110. & pluribus adductis à Farinac. de heresi. q. 185. à num. 140. Mart. del Rio dict. lib. 5. disquisit. sect. 3. & 4. Anton. à Sou. à lib. 2. cap. 39. à num. 6. Diana tom. 4. tract. 6. de tortur. in Sanct. Officio, resolut. 1. & 2. Castro Palao dict. disput. 8. punct. 9. à num. 2.

Nu. 22

Si verò hæc indicia suis ponderibus examinata, ad torturam, vel poenam extraordinariam damnandum, sunt idonea, erunt ad capturam aptiora, tanquam actus minus nocens. Ut animadvertit Rojas de hereticis, p. 2. assert. 1. num. 24. & sequentibus. & post Brun. Bosius, & Farinac. Eleganter Mart. del Rio dict. lib. 5. disquisit. Mag. sect. 3. in princip. ibi: Constat, eò clariora, & vero similiora, & propinquiora requiri indicia, quò actus iudicialis maioris præiudicij fuerit reo, ut ad condemnationem, quàm ad torturam; ad torturam, quàm ad capturam; ad capturam, quàm ad inquisitionem. Hoc suadet naturalis ratio, & equitas, & receptum est communi consuetudine.

Nu. 23

Vnde non sunt audiendi Simancas enchirid. tit. 25. à num. 2. Paramo lib. 3. de orig. Inquisit. q. 9. num. 32. qui plus quàm semiplenam probationem ad incarcerandum requirunt. Nam, si semiplena probatio, vel indicia, & præsumptiones ad torquendum in crimine heresis sufficiunt: Instruct. Matritens. anni 1561. cap. 46. ibi: Quando está semiplenamente prouado el delito, & ay tales indicios contra el Reo, &c. inuncto cap. 48. Instruct. Hispal. anni 1584. cap. 15. in princip. Minor probatio, & leuiora indicia sufficere debent ad incarcerationem, cum minoris præiudicij, & infamiae sit, ut supra diximus.

Nu. 24

Quare certissimum est, & indubitatum, in hoc crimine, ut ad incarcerationem deveniatur, plenam probationem non esse necessariam, ut colligitur ex Instruct. Vallisoler. anni 1488. cap. 3. ibi: Y no se detengan (Rei scilicet in carcere) à causa de no aver entera probança. Imò nec semiplenam, ex supra adductis, sed indicia, & præsumptiones sufficere. Instruct. Matrit. anni 1561. cap. 4. vbi si testificatio ad capturam non est sufficiens, iubetur, ne

ne in Reum vlla indagatio fiat; sed vt nova indicia, & probatio superveniant, expectetur. His verbis claré supponens, ad incarcerationem, indicia su fficere, vt testantur Eymeric. in Direct. part. 3. rubri de forma examinandi rest. n. 73. & ibi Peña comm. 17. lura E. vers. Ego in hoc articulo, cum sequentib. Idé Peña part. 3. comm. 108. §. postremo, & comm. 142. §. verumtamen. Eruditè Sigism. Scac. lib. 1. de iudic. cap. 44. num. 1. & sequentib. Canter. in quæst. n. crimin. cap. 1. de probat. per teste, quæst. 1. num. 60. Marc. Ant. Gem. in praxi Archiepiscopali, cap. 68. num. 1. Rojas dict. part. 2. assert. 1. num. 22. & pluribus sequentib. Farinac. dict. q. 185. §. 1. num. 7. Soufa lib. 2. Aphorif. Inquisit. c. 26. n. 5. & 10. Diana tom. 4. tract. 8. de offic. & potest. Inquisit. resol. 11. Castro Palao d. tract. 4. disp. 8. punct. 4. n. 3. Mart. del Rio d. lib. 5. sect. 3. vers. Ad assumendas.

Nu. 25

In hoc enim sensu accipiendæ sunt Instructiones: Hispalensis anni 1484. cap. 1. ibi: Después que precedente legitima informacion para lo prender, fuere preso: Et Abulensis anni 1498. cap. 3. ibi: Iten, que los Inquisidores tengan tienro en el prender, y no prendan á ninguno sin tener suficiente probança para ello. Nã hoc non de plena, sed de præsumptiva probatione intelligendum est, quæ ad actum incarcerationis, vt iam diximus, sufficiens iudicatur. Sicut etiã accipiuntur verba textus in l. nullus 2. C. de exhibendis reis. Nam licet ibi dicatur: Nullus in carcere prius quã convincatur, omnino vinciat: Non tamen requiritur, quod plena probatione reus vincatur, sed quali quali præsumptione, vt ibidè Acursius glos. 1. & cæteri Doctores communiter notant. Farinac. tom. 1. tit. de carcere, & carcerat. quæst. 27. num. 117. cum sequentibus.

Nu 26

Quamvis enim captura tantum, in causis Fidei, maiorem infamię notam inurat, quã in alijs condemnatio; in captura tamen debet procedi magna omnium concordia, consilijque maturitate, vt præcipit Instructio Abulensis anni 1498. cap. 5. cuius verba numero præcedenti retulimus: vbi enim maius periculum cautiùs agendum est, cap. vergentis, de heretic. cap. vt officium §. verum, eodem tit. lib. 6. cap. vbi periculũ, de electione. Obidque maiora indicia requiruntur, quã in alijs criminibus, vt prudenter considerant Villadieg. in tract. de heret. q. 11. num. 4. Simancas de Cathol. insti. tit. 16. à num. 2. Et in Enchirid. tit. 25. à num. 3. Paramo lib. 3. de org. Inquisit. quæst. 9. num. 33. Peña in Direct. 3. part. comm. 17. vers. Dixi verò. Rojas de heret. part. 2. assert. 1. à num. 12. vsque ad 20. Sigism. Scac. lib. 1. de iudic. cap. 44. num. 1. Et regula certa tradi non potest, quæ indicia ad capturam sufficient: nam hoc ex arbitrio DD. Inquisitorum pendet, qui inspecta delicti, & personæ qualitate, cæterisque circumstantijs, æstimare debent, an gravia, & sufficientia ad capturam sint indicia: Vt ex Vlpiani respõso colligitur in l. 1. ff. de custod. & exhibit. reorum, ibi: De custodia reorum Proconsul æstimare solet, virum in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fidei iussoribus committenda, vel etiam sibi. Hocque vel pro criminis, quod obicitur qualitate, vel propter honorem, aut propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate eius, qui accusatur, facere solet: & notantur Farinac. tom. 1. quæst. 27. num. 126. Salgad. de Reg. protect. part. 2. cap. 4. nu. 133. Et apertè in nostris terminis sentit Clem. V. in Concilio Vienstis, relato in Clement. 1. §. propter quod, de heret. vbi conscientiæ, & arbitrio Episcoporum, Inquisitorum, aut cuiuslibet illorum id reliquit,

reliquit, ibi: Sic quod quilibet de predictis, sine alio citare possit, & arrestare, sive capere, ut iura custo lie mancipare, ponendo etiam in compedibus, vel mancis serreis, si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus. Vmbert. Locat. in pract. iudicial. Inquisit. verb. capius, vers. In criminalibus tamen relinquatur arbitrio iudicis. Rojas dict. part. 2. assert. 1. num. 34. & 35. Scaccia dict. cap. 44. Paramo dict. quest. 9. a num. 33. Mart. del Rio lib. 5. Disquisit. Magic. sect. 7. in princip. vers. Capi tamen non poterunt. Et vers. Quoad personas. Farinac. de heres. quest. 185. num. 7. in fin. Ant. à Sousa lib. 2. Aphorism. c. 26. n. 7. Diana tract. 8. de officio, & potest. Inquisit. resolut. 11. in fin. vers. Sed in casu obcurrenti.

Nu. 27

In nostro verò casu, nulli dubium erit, quin indicia, quæ adversus Reum erant, apta, & idonea merito iudicata fuerint, non solum ad carceris destructionem, verum etiam ad torturam: cum enim quodlibet eorum non sufficeret, quia vnum indicium, regulariter sufficere non solet, ut pluribus adductis testantur Peña in direct. part. 3. comm. 110. Seraph. Freit. in addit. ad tract. de confes. solit. quest. 4. num. 25. Guazin. tom. 2. lib. 1. defens. 30. cap. 4. num. 12. Diana tract. 6. de tort. in Sanct. Offic. resolut. 4. Saltem omnia simul, negari non potest, quin sufficiant, ex latè adductis circa vnumquodque predictorum indiciorum: nam indicia, licet imperfectè, & per testes singulares probata, coniunguntur ad Reum convincendum, si in eundem tendunt finem, argum. text. in l. qui sententiam 16. ibi: In vnum conspirantes, concordantesque rei finem. C. de poenis. Alex. cons. 77. ad fin. volum. 1. Blanc. de indic. num. 368. Guazin, dict. defens. 30. cap. 32. num. 1. Masc. cons. 1223. a num. 32. Honded. cons. 102. num. 85. lib. 1. & cons. 98. num. 20. volum. 2. Mar. Giurba. cons. 87. n. 29. Hæc enim est veritatis vis. Nam omne verum vniformiter consonat: & si hoc non esset certissimum, facile variaretur, ut inquit Arist. 1. Ethic. cap. 8. ibi: Vero consonant omnia, falso autem citò dissonat verum. Seneca epist. 103. ibi: Veritatis vnanimitas, vna facies est; nunquam autem falsis constantia est, variantur, & dissident. D. Hieronymus in prolog. Osee. Chrylost. in Evang. Ioannis, homil. 28. & homil. 57.

Nu. 28

Præsertim in criminibus difficilis probationis, sicut in hoc supra notabatur, non solum in apte natura, ut cætera, quæ hæresim sapiunt, ut notantur Rojas de heres. part. 2. num. 295. & 296. Simancas de Cathol. instruit. 65. num. 51. ibi: Et eo magis in heresi, quò cæteris criminibus, solet esse occultior. Et in Enchirid. tit. 52. num. 26. Seraph. Freit. in addit. ad tract. de confes. solitanti. quest. 4. num. 29. Del Rio in Disquisit. Mag. lib. 5. appèd. 2. quest. 22. Diana tom. 4. tract. 6. de tortur. in Sanct. Offic. resolut. 1. Sed etiam quod commissum fuisset tempore nocturno. Glossa. Angel. & Cuna. in l. si cū exceptione, § in h. c. ff. quod met. caus. Bald. cons. 77. num. 5. lib. 3. Menoch lib. 5. præsumpt. 46. num. 1. & 2. & de arbitrar. casu 116. Azevedo cons. 28. num. 64. Ripa de nocturno tempore, cap. 33. num. 15. Mar. Giurba cons. 87. num. 12. Vbi, quod nox efficit, quod delictum vix probari possit, illudque qualificat, & aggravat. Plura congerit D. D. Ioannes Perez de Lara, vir accuratissimè doctus, atque eruditus, & Sancti Officij Consultor meritis mus, Regiusque Fiscalis, & Regius Consiliarius (hoc enim nomine Regios Fcales insigniunt Petr. Greg. lib. 49. Syntagmat. c. 7. n. 6. Ant. Rubcus cons. 86. n. 1.) in allegatione contra D. Iuan de Santa Cruz, ex n. 2.

Nu. 29

Et in criminibus difficilis probationis, non est dubium, quod leviora indicia

146
7
dicia sufficiunt, ex Bald. in l. quicumque, num. 2. & 25. C. de serv. fugit. & in l. 3. num. 3. C. de Episc. Aud. Azevedo dict. conf. 28. à num. 60. Guaz. in reor. de-
fens. 30. cap. 4. num. 9. Decian. lib. 7. crimin. cap. 24. n. 10. Mar. Giurba d. conf.
87. n. 11. Conferunt, quæ vtiliter, & erudite, vt solet, tradit D. D. Chris-
tophorus de Moscoso & Corduba, vir equidem omnium dignitatum be-
nemeritus, & in omni literarum genere versatissimus; en la respuesta del ca-
so sucedido en Palacio el año de 1636.

Tale quoque crimen, vt atrocissimum, posset obstringere. In atrocissi-
mis namque iniora etiam indicia requiruntur, cum in illis licitum sit iu-
ra transgredi, solemnitates non adhibere, & ordo sit, ordinem non serua-
re, c. ad nostram 3. vbi Glossa de iure iurando, c. evidentia, de accusationibus, l. si ve-
ro, §. qui pro Reo, ff. qui satisfacere cogantur, l. 2. & ibi Bart. ff. de furtis, Bald. in l.
quid ergo, §. pœna gravior, columna 4. ff. de his, qui notantur infamia, vt observa-
vit Innocentius in cap. 1. de constitut. & post alios Menoch. de arbitrar. lib.
1. quest. 84. à num. 9. Mascard conclus. 1391. à num. 13. Farinac. de indicijs
q. 37. num. 85. & sequentibus. Anton. à Sousa in Aphorism. lib. 2. cap. 39.
num. 12.

Ob hæc igitur indicia, prædictum Eremitam in carcerem abduci, ius-
tissimè imperatum est. Cum verò præcessissent tres ordinariæ monitio-
nes, diversis diebus factæ, vt de more habetur in Sancto Officio, & vt cõ-
stitutum est in Instructionibus Matritens. anni 1561. cap. 15. diligentique
aliæ ad indagandum fuissent adhibitæ, mox ac, comparatione facta alia-
rum scripturam dicti Eremitæ cum Libelli characteribus, deprehensum
est, literarum genium esse simillimum; ac penè eundem; eiusdemque
proinde manûs, & Authoris; à Sancte Inquisitionis Fiscali, vt crimen ei
obiiceretur, fuit vocatus: Reo que delatione perlecta, statim crimen inge-
nuè confessus est. Profundaque sui sceleris poenitentia repente concepit,
coepit altius vitæ suæ cursum, & rationem repetere, exponens, se gravif-
simæ cuiusdam Religionis ac familiæ religiosum esse, laicum & Profes-
sum: ob discordias tamen, & similitates in ea contractas, fugam fecisse, &
Religionem aliquot antè annos deseruisse: Ac quia, dimisso licet habitu,
pietatis ac Religionis studium in eo non perierat, in Hierosolymam se
contulisse, ibique sancta invisisse loca: vbi, in Deiparam præsertim es-
tuante affectu, quasi in devotionis monumentum sacras quasdam suis bra-
chijis notas impresserat. In dextro quidem Cruces quasdam Hierosoly-
mitanis simillimas: necnon S. & clavi signum, instar stigmatici servi.
Postea D. P. Deinde, *Concepcion*; & has literas D. M. S. A. T. cum apicè su-
prà. Quibus significari videbatur, *Esclavo de la purissima Concepcion de Maria
Santissima*. Demum legebantur hi numeri, 1636. vt inuisionis antiquitas
constaret. Sinistro brachio inscripti erant hi characteres, I. N. R. I. & dein-
de, *sea con migo*. Addidit, è Hierosolymis in inferiorem Pannoniam fuisse
dilapsum: & in Viena vrbe templum Virgini de la *Concepcion* dicatum
construxisse. Demum in Gramatensem hanc urbem rediisse, vbi se, suam-
que operam Virgini del *Triumpho*, eiusque cultui curando consecraverat.
Cum autem animadvertisset, de absolvendo edificio non agi, (defuncti
enim novi adhuc crates ferret ad arcendum longinquius ingressum; no-
vaque hastilia ad sustinendas lucernas in Virginis cultum integris semper
noctibus ardentes) repereque fidelium devotionem, nec augeri ijs qui-

bus par foret incrementis: Ac licet Iudices Sæcularem, & Ecclesiasticam monuisset de miraculo à Sanctissima Virgine patratum, cuius ope puer quadrigæ rotis protritit iuxta Virginem del Triumpho, incolumis, ac illeſus evaſerat; nunquam tamen illius verbis fidem fuiſſe adhibitam, nec vllum crediti miraculi argumentum enituiſſe. His (inquirebat) omnibus fuiſſe permotum, vt ſacri illius loci cultum, ac venerationem curaret augeri: eoque conſilio Libellum figere ſtatuiſſe, multis advertus Deiparam convicijs, ac contumelijs plenum, quæ potiſſimè in Virginem del Triumpho dirigerentur. Vt verò ſcleris ſuſpicionem à ſe averteret, & in aliquem Iudaici ſanguinis coniceret (in quos prior eſt ſuſpicio) Moſaycæ legis commendationem, & Chriſtianæ abiurationem in eo Libello ſcripſiſſe. Ac ne demum Luſitanus aliquis putaretur fuiſſe criminis author, ob idque eius nationis homines à cæteris malè haberentur, addidiſſe Calvinicæ Sæctæ commendationem: In idque conſilij, Dæmonis, vt iam tunc putabat, aſtu fuiſſe deductum. Exiſtimabat enim, eo medio compendioſius conſecuturum, vt ad expiandum Libelli nefas, Populi devotio fervidius concitaretur; & in Virginis honorem auguſtiſſimæ ſolemnitates, & omni pompa ac magnificentia plenè inſtituerentur, & celebrarentur; inceptum abſolveretur ædificium, veneratio ac cultus augetur, ſacer demum ille locus & civitatis huius, & vicinorum oppidorum confluxu frequentiſſimus, ac celeberrimus fieret. Abſuiſſe itaque tantum, vt animus ipſi fuerit hereticalis prædictum Libellum figendo, erroresvè in eo contentos crediderit; vt potiùs, contrarijs omnino votis, maiorem Virginis honorem, & cultum hinc augendum ſemper intenderit, tanquam vir erga Deiparam fidelis, tanquam Chriſtianus etiam, & Catholicus, pijsque & Catholicis Parentibus natus.

Nu. 32

Hac confeſſione facta, cauſaque fulminata, atque cõcluſa, ad eius terminationem, duo dubia præcipua ſe ſe obtulerunt. Primum: Vtrum Reus deberet torqueri pro complicitibus habendis, vel ſaltem ſuper intentione, quam dicto Libello figendo, cuiusque verbis ſcribendis negabat habuiſſe. Secundum: qua poena dignus eſſet, cum ad terminationem in principali deveniretur: Vtrum relaxandus, an poena extraordinaria plectendus?

PRIMUM DUBIUM.

Nu. 33

IN primo dubio. Si Reus deberet torqueri: quod in criminibus hæreſis, & contra Fidem, de ſe confeſſus, poteſt de locijs interrogari, vt talia delicta ob communem omnium ſalutem extirpentur. Ad textum in cap. in Fidei favore, de hæreſ. lib. 6. cap. literas, de præſumpt. l. quicumque 9. C. de Maleficis, & Mathemat. ibi: Ne facinoris ſocios publicaret. Salicetus in l. quoniam liberi, num. 5. C. de teſtibus. Peguer. deciſ. 5. num. 13. Paramo de origin. Inquiſit. lib. 3. q. 9. d. num. 182. Farinacio de indic. & tortur. q. 4. num. 8. Simancas de Cathol. inſtitut. tit. 44. de ordine proce. n. 27. & 28. Mart. del Rio lib. 5. Diſquiſit. Magic. ſect. 3. in 2. indic. Tiber. Decian. lib. 5. tract. crimin. cap. 36. n. 19. Quinimò licet non interrogetur, tenetur ſocios propalare, iuxta illud Deuteronomij cap. 13. ibi: Si tibi voluerit perſuadere frater tuus, filius matris tue, aut filius tuus, vel filia, ſive vxor, quæ eſt in ſinu tuo, aut amicus, quem diligis vt animant

animam tuam, clam dicens: Eamus, & serviamus Dijs alienis, quos ignoras tu, & patres tui cunctarum in circuitu gentium, quæ iuxta vel procul sunt, ab initio vsque ad finem terre; non acq̄iescas ei, neque audias, neque parcat ei oculus tuus, ut miseraris, & occultes eum. Et Deuteronomij cap. 17. D. Hieronymus in Iob cap. 15. in hæc verba: Sapientes illi in Christo sunt, qui satisfactione poenitentia peccata sua, vel errores hereseos, convertendo se ad Deum, fideliter confitentur, & auctores vel criminum suorum, vel dogmatum, manifestant. Sanctus Thomas 2. 2. q. 33. & q. 70. Sotus de detegend. secret. 2. memb. q. 4. Albert. lib. de secret. nu. 82. Alphonlus à Castro lib. 2. de iust. heret. punit. cap. 25. Simancas de Cathol. institut. tit. 13. num. 21. & tit. 19. à num. 1. Paramo lib. 3. dict. q. 9. à n. 182. Hæc enim crimina sæpius cum complicibus perpetrantur, ideoque nõ solum potest interrogari, & inquiri, ad ea patefacienda, sed per præsumptionem, quæ remansit, complices semper fuisse, Rei non iudicantur plenè confelsi, & poenitentès, nisi detegantur. Vt sentit D. August. Deut. epist. 64. ibi: Heretico confenti poenitentia locum, tunc credatur, si & alios, quos illic nõ videt esse, manifestaverit nobis. Et solum per hanc præsumptionem, contra eos ad torturam potest procedi, ad complices detegendos, ut testatur Vmbertus Locat. in iust. Inquisit. verb. Hereticus, num. 45. & verb. iudicium, num. 33. & verb. Inquisitio, nu. 1. Et post iudicalem inquisitionem inter decreta Congregat. num., in ultimo decreto referens decretum Pauli III. & Pij V. ubi à vitio Iudicium remittitur tortura reorum confessorum, & convictorum de hæresi pro ulteriori veritate habenda, & pro complicibus. Diana part. 4. tract. 6. de tortur. in Sanct. Offic. resol. 27. vers. Notandum est in fin. Sánchez lib. 6. consil. c. 3. dub. 22.

Tum quia saltem, cum maxima sunt indicia, aut semiplena probatio adest, crimen cum complicibus fuisse commissum, pro eis habendis tortura inferri debet. Vt colligitur ex Instruct. Matrit. anni 1561. num. 45. ibi: Si el Reo estuviere negativo, y está testificado de sí de otros complices: y dado el caso que aya de ser relaxado, podrá ser puesto á questión de tormento. In caput alienum tradit Simancas de Cathol. institut. tit. 65. de tormeni. num. 59. & 60. Et in Enchirid. violatæ Religionis, tit. 52. num. 30. & 31. Zanchin. in tract. de heret. cap. 9. vers. Et hoc casu. Et ibi Campe. Paramo dict. lib. 3. quest. 9. num. 184. & alijs adductis à Farinac. de heresi. quest. 185. §. 8. num. 133. Canteria in quest. crimin. rubric. de quest. tangenti. probat. quest. 2. de probat. per testes, §. 2. de indicijs sufficient. ad tortur. num. 52. & alios referens Diana dict. resol. 27. vers. Notandum est tamen. Castro Palao tom. 1. oper. moral. tract. 4. disp. 8. punct. 9. nu. 19. Et in nostro casu sex testes erant, qui eadem nocte Feriæ Quintæ audivisse deposuerunt hominum strepitum & clamores, per urbis vias Mosaycam legem extollentium: quod non solum erat sufficiens ad semiplenam, sed etiam probatio concludens videbatur, Reum ab alijs fuisse consociatum, & alios quamplures in hoc crimine intervenisse.

Tum denique, quia confessus Libellum scripsisse, atque fixisse, animum, quæ hereticalem denegans, iam quod tanquam negativus non deberet relaxari, de quo infra latius agetur, saltem videtur super intentionem torqueendus, ut animadvertunt Rojas de heret. parte 1. à num. 502. & 506. Canteria in quest. crimin. Rubric. de heret. cap. 1. dub. 6. num. 69. Peña in Direct. Inquisit. parte 2. comment. 57. §. Quod si non compareant sponte. Simancas de Cathol. institut. tit. 65. num. 52. Farinac. de heresi. quest. 169. num. 55. vers. Vide tamen.

Nu. 34

Nu. 35

men. & num. 57. cum sequentibus. Anton. à Sousa in *Aphorism. Inquisit. lib. 1. c. 3. num. 10.* Diana tract. 7. de pœn. delict. resolut. 34. ob doli, ac pravae intentionis presumptionem, quæ in criminibus remanet: alio enim modo, facillimè Rei liberarentur, dicentes, crimen perpetrasse absque animo delinquendi, iuxta text. in l. si non convitij, C. de iniurijs, & in cap. 1. de præsumpt. ibi: Sicut noxius est, qui iniicit lanceas, & sagittas in mortem; ita vir fraudulenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus, dicit, ludens feci.

Nu. 36

Sed his non obstantibus, contrarium visum fuit. Primò: Nam vtrum procedi debeat ad torturam, & an sufficiant iudicia, vel non; est materia Iudicibus arbitraria: omne enim illud Iudicium arbitrio dependet, qui crimine, & circumstantijs animadversis, prudenter, quid interfit, sunt arbitraturi: argum. text. in l. de minore, §. plurimum, ff. de quest. cum late adductis per Farinacium de indic. & tortur. quest. 37. à nu. 122. & in crimine hæreticis probant Rojas in tract. de hæret. part. 2. num. 191. Decian. lib. 5. tract. crimin. cap. 35. num. 20. post medium. Peña in Direct. part. 3. comment. 39. litera D. & quest. 61. comment. 110. Farinac. de hæres. q. 185, num. 143. Ant. à Sousa in *Aphorism. lib. 2. cap. 39. num. 6.* Diana tract. 6. de tortur. in Sancto Officio. resolut. 2. Quod etiam procedit in tortura pro complicibus adhibenda, ut expressè Summus Pontifex Pius V. die 21. Iulij anno 1569. decrevit, cuius decreti verba refert Diana dict. tract. 6. de tortur. in Sancto Officio, resolut. 27. Serraph. Freit. in additio. ad tract. de confes. sollicit. q. 22. n. 28.

Nu. 37

Perpensis ergo Rei confessione, & casus circumstantijs, vnanimitè omnes Indices pro comperto habuerunt, Reum tatum, & sine vllius ope, vel interventu, crimen commississe.

Nu. 38

Secundò. Non enim potest negari, quin crimen, omnesque eius circumstantias palam, & non invitus confessus, vt iste Reus; complices quoque, si fuissent, aperiret. Hæc est præsumptio naturali ratione dictata, vt animadvertit Simancas in *Enchirid. tit. 52. num. 31.* ibi: Naturaliter ratio nobis suadet, quod qui contra se confessus est, contra alios multò magis confiteretur, si esset memor. Rojas de hæret. part. 2. à num. 243. Et cum pro certo haberetur, vt habebatur, Reum tatum, nullo interveniente, hoc crimen patrasse, torqueri non esset consonum: potius occasio præbebatur, vt ob torturæ metum, vel punitionis moram consequendam, in aliquem innocentem culpam coniceret, ac fortè illustrem, vt alij indicaverunt. Quod in causis Fidei, magis quàm in alijs debet præcaveri, ob cuiuscumque processus Inquisitionis infamiam, vt superius diximus. Hocque perpendens Instructio Martit. præcepit anno 1561. cap. 45. vt magna circumspetione procedatur in tortura ad confocios, ibi: *Deben mucho considerar los Inquisidores, quando de baxarse el dicho tormento.*

Nu. 39

Tertiò. Sex enim testibus in illa nocte Mosaycæ legis acclamationem audivisse deponentibus, fides non erat adhibenda, quod essent singulares nonnulli, qui apti esse non poterant, vt iudicium, quod deducebatur ex dicta acclamatione, legitimè probatum iudicaretur, & ad torturam deveniretur. *Glof. in l. ultima, C. famil. Ericund. Bart. & alij in l. fin. ff. de quest. Farinac. de indic. & tortur. quest. 37. num. 13. & sequentib.* Et in puncto Simancas de *Cathol. institut. tit. 65. num. 14.* & in *Enchirid. tit. 62. num. 6.* Rojas de hæret. part. 2. num. 389. Francisc. Peña in *Direct. part. 3. quest. 61. comment. 110. §. nam indicia.* Decianus lib. 5. tract. crimin. cap. 36. num. 3. Farinac. de hæret. res.

9
148

ref. q. 185. num. 145. Ant. à Soufa in *Aphorism. lib. 2. c. 39. n. 15*. Diana d. tract. 6. de *torrur. in Sancto Offic. resolut. 3*. Et quamvis illorum quatuor essent cō-
testes, duo ex quolibet actu, inter se diversè deponebant, tã verbis, quã
alijs circumstantijs: & deponentes, vt deponebant, de eodem tempore, &
actu, quacumque diversitas, vel variatio, quamvis in forma verborum,
aut etiam in alijs, suspectos valde reddebat, ex tradit. per Ant. de Butrio
in cap. nihil, de verb. signific. Iason in l. 2. n. 18. C. de bon. r. posses. secundum tabul.
Petra de fideicom. q. 12. num. 589. & sequentib. Rojas de heret. p. 2. num. 199.
Albertin. in cap. 1. de heret. lib. 6. q. 16. n. 42. & in tract. de agnoscend. assertioni-
bus, q. 34. num. 46. & quest. 35. num. 7. & 8. Peña in Direct. 3. part. quest. 52.
comm. 120.

Sed quod depositionem eorum infirmã præcipuè, suspectamque red-
debat, erat ipsa rei inverosimilitudo. Asserebant quippe, per publicas vr-
bis vias predictã Mosaycæ legis acclamationẽ audivisse, quorũdamque
hominum turbam in domorum ianuas, ac fenestras lapides cum strepitu,
& vociferatione iaculantium. Sed neque facti hora certò constabat. Alius
enim ex testibus, decima hora ante mediam noctem, cum de Cathedrali
Ecclesia exiret, alij prima, vel tertia post mediam eandem noctem, præ-
dictum strepitũ, clamoresque audivisse deponebant. Horũ autem omniũ
fides erat difficillima. Videbatur enim supra omnẽ ausum, vt in frequẽ-
tissima vrbe, ea præsertim nocte, qua fideiũ agmina ferè turmatim vias
impient, tẽpla devotè obeundo: vbi Regia etiã Cancellaria assisit, totque
Iustitiæ Miniſtri urbem nocte illa de more lustrant; per vias etiã Ecclesijs
proximiores, in quibus copiosior confluere solet fideiũ turba, Mosaycam
legem contentis vocibus, etiam audacissimi, acclamarẽt. Iactus prætercã
lapidũ, strepitus, risus, effusi cachinni, inconditi que alij clamores, ad pro-
dendum scelus idonei, fidem etiam rei vehementer extenuabant: cum po-
tius vereri deberent, ne deprehenderentur. Accedebat, si res cũ tanto stre-
pitu, vt dicebatur, fuisset à scelestis peracta, non à paucissimis ijs, qui illã
deponebant, sed à quamplurimis alijs fuisset audita. Hæc abundè supere-
rant, vt fides deponentibus denegaretur; & de falso suspecti manerent, vt
in simili animadvertunt Bart. in l. admonendi, nu. 37. ff. de iure iurand. Bald.
in l. bonæ fidei 6. C. de bon. credit. Franc. Aretin. conf. 13. n. 11. vers. Prætereã cũ
in matrimonio, conf. 82. n. 1. Menoch. conf. 207. a. num. 35. lib. 3. Craveta conf.
834 num. 3. volum. 5. Cardin. Tulch. litera P. concl. 772. num. 3. & post alios
Mar. Giurb. conf. 91. num. 27. in fine. Eruditè Petrus Herod. lib. 1. rer. iudicat.
tit. 6. de heret. cap. 4. vbi asserit, testimonium duorum vel trium, non suffi-
cere in eo, quod populo frequenti actum sit: & rationem subiicit his ver-
bis: *In tanta enim audientium multitudine non posse tam rara esse testimonia, nisi
quia falsa, aut suspecta.* Qua ratione cum Ibas Episcopus fuisset accusa-
tus, quod quædam impiè pronuntiaſset, dimissum, & liberatum fuisse
testatur, quia tres tantum testes, in facto publico reperiebantur. Cre-
di enim non poterat, prædictos testes rem ad eò gravem statim non evul-
gatos, alijsque dicturos; imò & ad Sanctum Tribunal, vti teneban-
tur, illicò delaturos: quod tamen non præstiterunt, nisi aliquibus diebus
elapsis.

Horum igitur Testiũ depositiones cum tot, ac tantis vijs inverosimiles
manerent, nullè quidem, ob falsi suspicionem, fides eis non fuit habita:

E

Quæ

Nu. 40

Nu. 41

Quæ suspicio ex inverosimilitudine, in eos ferebatur, argum. text. in l. 3. § tu magis, ibi: An ad ea, quæ interrogaveris ex tempore, verosimilia responderint. l. ob carmen, § fin. ff. de testibus. Vbi notat Iacobin. de Sancto Georg. num. 1. & sequentib. & num. 7. Bosius tit. de oppositione contra testes, num. 94. & 96. Tiraquel. in l. si unquam, c. de revocand. donat. in præfatione, num. 45. & 46. Mascard. concl. 1264. à num. 1. iuncto num. 13. Farinac. de testib. quest. 65. nu. 144. & duobus sequentib. cum alijs pluribus congestis eleganter per doctissimum, & omni genere literarum eruditissimum Senatorem Regium D. D. Augustinum de Hierro in Allegatione contra D. Iuan de Torres Montes, num. 18. & in alia fatis erudita contra D. Iuan de Montemayor, num. 80. Cardin. Tusch. litera L. concl. 244. per tot. vbi num. 3. loquitur in causa hæresis. Petr. Herod. rerum iudicari. dict. lib. 1. tit. 6. de hæret. cap. 5. Quamvis essent alij plures: numerus enim, verosimilitudinis defectum non supplet. Hieronym. Gabriel conf. 159. num. 14. lib. 1. Rimin. Iun. conf. 489. num. 6. lib. 5. Mascard. vbi proxime, Farinac. dict. quest. 65. num. 147. & quest. 62. n. 320. Et omnes probationes sunt arbitrariæ, dict. l. 3. § tu magis, ff. de testibus, ibi: Sed ex sententia animi tui te æstimare oportere, quid aut credas, aut parum probatum tibi opineris, l. 1. ibi: Facti questionem in arbitrio iudicantis esse, ff. ad Senatus Consult. Turpil. Latè Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 90. per tot. Possunt ergo Iudices fidem non tribuere, quamvis testes concludenter deponant, ex doctrina Bart. in l. Lucius in fin. ff. de his, qui notantur infamia; communiter secuta, vt profitentur Felin. in cap. auditis, nu. 23. in med. de præscript. Decius conf. 91. num. 1. & conf. 105. num. 5. Curt. Iun. conf. 17. num. 6. in medio. Cravera conf. 79. num. 23. Francisc. Becc. conf. 52. num. 55. lib. 1. Menoch. d. lib. 2. casu 90. num. 5. Pinel. in l. 2. c. de rescind. vendit. 3. part. cap. 4. num. 44. Seraphin. de privileg. iuram. privileg. 38. num. 9. Petr. Surd. decis. 105. num. fin. Et nihil est dignus, quod à probationibus dimoveatur, & cui fides nõ tribuatur, quàm verosimilitudinis defectus, vt animadvertunt Felinus in d. cap. auditis, num. 23. ibi: & dicunt in l. larius: Quòd quando testes non deponunt verosimile, potest Iudex eis ex causa fidem non adhibere. Curtius Iun. dict. conf. 17. n. 6. ibi: Iusta enim dicitur causa, quando deponunt non verosimilia. Cravet. conf. 75. n. 22.

Nu. 42

Quartò, & vltimò. Quamvis enim cum factum, aut verba hæreticalia contententur, & intentio denegatur, supra citati defendant, ad torturam posse procedi super intentione: hoc limitatur: Primò, cū deficit criminis probatio, saltem considerabilis, præterquam per confessionem. Tunc namque super eius qualitate tortura inferri non debet, sed extraordinariè Reus puniri, vt pluribus comprobant Ferrar. caut. 5. per totam. Grammat. vor. 2. num. 4. & sequentib. A Egidius Bosius tit. de confessis, num. 28 Anton. Gabriel lib. 7. commun. conclus. 19. num. 16. in princip. Ancarr. Regiens. quest. famil. 4. num. 4. part. 5. Iul. Clar. in pract. §. fin. q. 55. à nu. 15. Tribisan. decis. 35. num. 33. & sequentib. lib. 2. Bertazol. conf. 27. à nu. 5. & 8. lib. 1. Farinac. tom. 3. q. 81. à n. 137. qui in num. 138. inquit, ex contrario maximum inconveniens permittendum: nam si Reus tortus super confessionis qualitate, in ea persisteret, vel absolvendus, vel poena multū minorari deberet: torturā enim, indicia expiata manerent; confessioque cum qualitate foret acceptanda.

Nu. 43

Altera limitatio est, cum per circūstantias facti, vel per alias præsumptiones

tiones ad persuasionem devenitur, quod per diversam causam, & non per animum hereticalem, doli scilicet, vel intentionis pravae, quae semper crimina consociant, Reus deliquerit. Vt in puncto animadvertunt Ioannes Lopez in allegat. heret. §. 7. post medium, vers. Ad hoc tamen. Vbi quod praesumptio male intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias praesumptiones. Repert. Inquisit. verb. facto, vers. Intentio probatur, & verb. probatio, vers. Intentio probatur, & vers. sequent. Simancas in Enchirid. tit. 29. de confessis, num. 9. & post alios Farinac. de heresi. quest. 179. nu. 62. Anton. à Soula in Aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 13. num. 13. & cap. 16. num. 10. & 12. Animus enim, & intentio, ut res interna, per coniecturas, & indicia probantur. Glossa in l. si margaritam, ff. pro socio. Bald. in l. cum proponas, nu. 2. C. de bon. auctor. indic. possid. Menoch. lib. 5. praesumpt. 10. n. 15. Mar. Giurba. conf. 17. num. 33. Praesumptioque, quae ex eodem facto, & verborum qualitate deducitur, per alia fortiora superatur, l. Divus, ff. de restitut. in integrum, l. non solum, ff. de ritu nuptiar. l. cum de indebito 25. ff. de probat. l. quidam testamento, ff. de vulgar. cap. tuam de sponsalibus, cap. afferte de praesumpt. Menoch. de praesumpt. lib. 1. quest. 30. à num. 1. Aretinus conf. 12. volum. 1. Decius conf. 463. n. 2. Alexand. conf. 18. num. 3. Beroius decis. 211. num. 18. Leon decis. 41. num. 9. Fontanela de pact. nuptial. tom. 2. claus. 5. glos. 15. part. 1. num. 58. 60. & 68. Tradit plures referens D. D. Ioannes Perez de Lara, nunquam satis laudatus, in diet. allegat. num. 37. & sequentibus. Maximè cum sint criminis exclusivae: istae enim in aliarum concursu anteponuntur. Surd. cons. 132. nu. 55. lib. 1. & cons. 535. n. 5. & 6. lib. 4. Farinac. tom. 3. q. 85. n. 19. Mar. Giurba conf. 51. n. 31.

Et in hoc casu plurimae circumstantiae, & praesumptiones confluebant, quae non solum suadebant, verum etiam notorie fidem faciebant, Reo nullam intentionem hereticalem fuisse, sed Libellum fixisse, ut Virginis del Triumpho cultus auferretur, quo & ipse pluri estimaretur, & elemosinas lucraretur, ut ex infra dicendis clarè apparebit. Hocque concordis suffragio definitum est. Deinde ad secundum dubium factus transitus, li-

Nu. 44

SECUNDVM DVBIVM.

Maxima erant fundamenta, quae pro utraque parte offerebantur: Vtrum Reus relaxari, vel puniri poena extraordinaria deberet? Itaque terminatio fuit valde difficilis.

Nu. 45

Et ut deberet relaxari, Brachio Saeculari tradi, dignusque esset ultimi supplicij poena, argumenta, vel fundamenta sequentia ponderabantur.

Nu. 46

Primum, Reum crimen confessum fuisse. Quo haud dubium videtur, crimen ab eo fuisse commissum, & poenam condignam imponi debere. Siquidem facto id manifestante, legis potestate subintrat poena, & adversus eum exercetur. Vt inquit Martian. in l. 1. ff. ad Turpilian. ibi: *Sin autem pronuntiavit, calumniatus es, condemnavit eum: & quamvis nihil de poena subiecerit, legis tamen potestas adversus eum exercebitur.* Ita confessus, quoad iuris interpretationem, pro iudicato habetur. l. 1. ff. & C. de confessis. Mancin. de confes. cap. 1. num. 1. Cael. Barc. decis. 141. num. 6. Mar. Giurba conf. 16. nu. 2.

Nu. 47

Confesso

Confessio enim crimine, nihil videtur remanere Iudici faciendum, nec etiam sententiam esse necessariam, ex d. l. 1. ff. ad Turpilian. vbi cum Papiniano his verbis datur ratio. Nam ut Papinianus respondit, facti quidem questio in arbitrio est iudicantis, poena vero persecutio, non eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati servatur.

Nu. 48

Et siquidem in eo Libello, Christi assertoris nostri lex damnabatur; Moysis antiqua & caduca acclamabatur; Deipara negabatur Virginitas; alijque errores, & hereses promulgabatur; vitimi supplicij poenam ei imponi debere, quam omni iure heretici merentur. Deuteron. cap. 13. & 17. Levitic. cap. 20. Ma. hab. 1. cap. 2. Regum 3. cap. 18. & 4. cap. 23. Et in Evangelio, Ioannis cap. 15. ibi: Si quis non manserit in me, mittetur foras sicut palme, & arefcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet. l. quicumque, S. eos vero, ibi: Ultimo supplicio coerceatur, l. Ariani, S. Manichai, C. de heret. cap. ad abolendam, extrav. eodem tit. Latè, & eleganter Tiber. Decian. lib. 5. tract. crim. cap. 40. & 42. per tot. Alphon. à Castro lib. 2. de iust. heret. punit. cap. 12. Petrus Gregor. lib. 33. hntagmat. cap. 5. à num. 4. & cap. 8. num. 20. Simancas de Cathol. instit. tit. 46. de poen. à num. 42. Plenè Farinac. de heres. quest. 189. S. 1. per totum.

Nu. 49

Secundum. Quòd quamvis numquam crimen, nec animus delinquendi praesumatur, ex l. merito 51. ff. pro socio: hoc procedit in actibus dubijs, qui in bonam, vel in malam partem possunt interpretari, ut inquit textus in cap. 2. de regul. iuris, ibi: Est ne misericordes, &c. Hoc loco nihil aliud nobis praecipere existimo, quam ut ea facta, quae dubium est, quo animo fiunt, in meliorem partem interpretemur. Et colligitur ex D. Thoma, 1. 2. q. 18. artic. 8. & sequentibus, iunctis ab eo traditis 2. 2. q. 60. artic. 3. & 4. Abbas in cap. cum ab omni, num. 2. vers. quaedam sunt, ext. de vita, & honest. Cleric. Felin. in cap. 1. num. 16. in fin. de praesumpt. Soto de iust. & iure, lib. 3. q. 4. artic. 3. & 4. Menoch. lib. 5. praesumpt. 2. num. 6. 11. & 12. Farinac. in praxi, tom. 3. q. 105. n. 118. & 123. Sigil. Scac. de appellat. q. 17. in princ. n. 3.

Nu. 50

In actibus vero, qui ex sua natura sunt improbi, ut sunt omnia crimina, l. probrum 42. ff. de verb. significat. semper animus improbus praesumitur, l. si quis extraneus 21. ff. de acquirend. heredit. l. 1. S. Divus, vers. & re constituendum, ff. ad leg. Cornel. de sicarijs, l. 1. C. eo tem, l. si non convicij 5. C. de iniurijs, cap. 1. de praesumpt. Nam cum omne crimen ex natura sua dolum, & fraudem includat, quamquam in nonnullo, ex accidenti abesse, possit evenire; in dubio, actus naturae standum est: ex reg. text. in l. si unus 27. S. pactus, ne peteret, verb. quid, & in specie dotis, ff. de pactis, l. cum filius 76. alias 78. S. heres meus, ff. de legat. 2. cap. ab exordio 3. ibi: Extremitatem retraxit, ad principium, 35. distinct. & non accidentibus, quae non praesumuntur. Glossa in l. si verò 5. S. qui pro rei qualitate, verb. dubietur, ff. qui satis dare cogantur. Alciatus de praesumpt. reg. 2. in princip. Menoch. lib. 6. praesumpt. 37. num. 13. Mascard. concl. 1254. n. 2. Petr. Pech. in c. semel malus, n. 9. de regul. iur. lib. 6.

Nu. 51

Itaque in Libello ita execrabili dolum, & delinquendi animum intervenisse praesumendum est, eiusque verba scripta, atque fixa fuisse animo, quem eadem patefaciunt, ac demonstrant, siquidem nullus iudicatur loqui id, quod non sentit, ut animadvertit Consultus in l. Labeo 7. S. servius, ibi: Equidem non arbitror quemquam dicere, quod non sentiret. Et inferius: Caterum neminem existimandum est dixisse, quod non mente agitaverit, ff. de supellect. legat.

Quia

11

150

Quia cedit lingua cordi, & sub iugō mētis verba consistūt. Et vt ait Bald. in cap. mandatum, de rescriptis, num. 1. ibi: Mens est radix verbarum, & eius substantia prima. Nam cor est Imperator linguæ, & eam habet sicut mancipium, sub iurisdictione sua; voces denique sunt notæ earum, quæ in anima sunt, passionū. Et vox est instrumentum nostræ voluntatis, & intellectus, & data fuit ad significandum per labia cor, & voluntatem. Et Reū postea allegare, vel dicere contrarium, fuit potius ad excusationem, & non debet attendi. Alio enim modo, nullus esset, qui hac via non conaretur pœnam effugere, text. elegans in l. inter stipulantes 85. §. Stichum, ibi: Alioquin semper negabit Reus se consensisse, ff. de verb. obligat. Mirabiliter Nicolaus de Lyra in nota interlineali Proverb. cap. 26. relatus à Viviano in rational. ad text. in dict. cap. 1. de præsumpt. ibi: In delicto repertus cum non possit excusare malitiam facti, quæ est patens, negat malitiam intentionis, quæ est latens. Vnde illa carmina, ad eandem mentem repetita ab Antonio de Butr. & Abb. n. 4. in d. c. 1. de præsumpt.

Si videas, ludo; sin autem, furto recludo.

Et quamvis criminis confessio à Reo prolata, hac qualitate esset, cum ea non debet acceptari. Cum enim in criminibus, vt supra diximus, iuris præsumptio resistat, cōfessio potest dividi qualitatibus, & absque ea acceptari, vt probat text. in l. 1. ibi, qui se probaverit, C. ad leg. Cornel. de sicarijs, l. si nō convicij 5. ibi: Si non convicij consilio te aliquid iniuriosum dixisse probare potes, C. de iniurijs, cap. 1. de præsumpt. Bart. in l. Aurelius, §. idem quesit. num. 2. ff. de liberat. legat. Bald. in l. 1. C. de confessis. Et pluribus adductis à Farinacio, 3. tom. quæst. 81. num. 110. Sarmient. lib. 1. selectarum, cap. 1. num. 11. Faquinc. lib. 1. controvers. cap. 27. Laté Anton. Mercad. controvers. iuris, lib. 5. cap. 6.

Tertium fundamētum (Quòd nec ignorantia excusare poterat Reum. Hæc enim quando est iuris, nunquam excusat, l. 9. C. de legibus, ibi: Leges sacratissimæ, quæ contingunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent. Hocque potiori ratione in criminibus procedit, l. 1. ff. de legibus, vbi lex definitur, vbi sit delictorum, quæ sponte, vel ignorantia committuntur, coertio. Præcipuè cum criminis prohibitio ex iure naturali, vel divino procedat, l. si adulterium cum incestu 38. §. 1. ff. ad leg. Iuliam, de adulterijs. Doncl. lib. 1. comment. cap. 22. vers. in delictis. Pichard. in §. ita tamen 1. num. 31. & 12. instit. de vi bonorum raptorum. Ac præsertim in hæresis, vel blasphemix crimine, quod nostræ fidei Catholicæ articulis resistit: hoc enim casu nunquam ignorantia potest excusationem afferre, cap. 1. de Summa Trinitate, cap. 1. de heret. l. 1. tit. 1. lib. 1. Recopilationis. Et ultra ordinarios ibi, tradunt Alphōsus à Castro lib. 1. de iust. heret. punit. lib. 1. c. 9. Melch. Cano de locis Theologicis lib. 12. c. 9. Azor instit. moral. p. 1. lib. 1. c. 12. & sequētib. Et post alios Farinac. de heresi, q. 179. §. 3. n. 74. D. Franc. Torreblanca de iure spiritali, lib. 13. c. 2. n. 33. & 34. Castro Palao, 1. p. tit. 4. disp. 3. puncto 2. ex nu. 2. cum sequentib.

Nec minus poterat iuvare, eò quòd ex crimine nulla damna manserunt, sed potius totum in maiorem cultū, ac venerationē Virginis Mariæ nostræ Domine celsisset. In criminibus enim non attenditur bonus, vel prævus eventus, sed illorum qualitas, delinquendique animus, l. 1.

F

§. Divus

Nu. 52

Nu. 53

Nu. 54

§. Divus, l. Divus 14. ff. ad leg. Cornel. de sicarijs, l. si servus 27. §. et si puerum 28. ff. ad legem Aquiliam, l. de ferozem 3. §. in bello, ff. de re militari, l. finali, ibi: Licet res bene ab eo gesta sint, C. de negot. gest. Seneca lib. declamat. 10. & controvers. 6. Exornat latè Tiraquel. de pœn. temper. caus. 52. Farinac. in praxi, tom. 3. q. 87. à num. 7. Nulla est etiam causa, quæ in criminibus extrinsecè pravis Reum possit excusare, l. palam 43. ff. de ritu nuptiar. Non est ignoscendum ei mulieri, quæ obtentu paupertatis turpissimam vitam agit, cap. ita 3 ibi: Potius quelibet mala tolerare decernat, quam peccato consentire, 32. quæst. 5. cap. sacris 5 ibi: Cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatū incurrere. De his, quæ vi, metus vè caus. fiunt. Quamvis bono animo fierent: non sunt enim mala facienda, vt bona veniant, vt inquit D. Paulus ad Roman. cap. 3. cap. super eo, de vsuris, cap. non magnopere. Ne Cleric. vel Monach. text. optim. in cap. 2. de sortileg. ibi: Verū licet hoc ex bono zelo, & simplicitate se fecisse proponatur, id tamen gravissimum fuit. Text. etiam in cap. 2. vers. quod enim, de reg. iuris. Quod enim scriptum est: ex fructibus eorum cognoscetis eos; de manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, vt stuprum, blasphemia, furta, ebrietas, & similia. Quibus verbis apertissimè probatur, blasphemix delictum boni animi, vel finis excusatione non admittere, quia pertinet ad speciem delictorum, quæ intrinsecè mala sunt, & bono fine licita reddi non possunt. Optimè Covarrub. in clemēt. si furiosus, de homicid. 2. part. in initio, num. 3. & de sponsalib. 2. p. c. 3. §. 4. n. 11. & 12. & in regul. peccatum, 2 p. §. 1. n. 7.

Nu. 55

Quartum: quòd cum excusatio à Reo proposita, propter intentionis defectum, non deberet attendi, est tamen necessarium, Hæreticum iudicari, ei que eiusmodi pœnas imponi quæ scilicet sunt mortis, vt superius diximus num. 48. eum Sæculari brachio tradendo. Et quamvis Hæretici admittatur, & reconcilientur, eis culpam patefacientibus, illiusque pœnitentibus; iuxta textum in cap. excommunicamus 2. de hæret. & tradita per Farinac. quæst. 193. §. 1. per tot. hoc nullatenus procedit in nostro casu. Vt enim hæreticus, verus pœnitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio, & veniam non meretur, qui peccatum integrè non agnoscit, cap. perfecta pœnitentia 40. cum sequentib. & cap. super, 49. de pœnitentia, dist. 1. cap. fin. de pœnitent. dist. 5. cap. super quibusdam 25. de verb. significat. Et confitens diminutus, tanquam negativus, curiæ Sæculari tradendus est. Calderin. in tract. de hæretic. rubric. de mater. process. num. 6. Rojas eodem tract. par. 1. à num. 195. & par. 2. à num. 236. Simancas de Cathol. instit. tit. 48. num. 27. & 28. Peña in Direct. 2. part. comment. 59. vers. ex his possumus. Farinac. de hæres. q. 196. §. 1. num. 17. Anton. à Soula in Aphorism. lib. 1. cap. 16. à num. 4. & lib. 2. cap. 48. num. 11. Diana par. 4. tract. 7. resolut. 25. Idem que iudicandum est de factum hæreticale confitente, intentionem que negante: negat enim partem potiore, vt verus pœnitens habeatur, vt tradunt Albertin. de agnoscend. assert. q. 8. n. 12. & quæst. 32. n. 27. & quæst. 34. num. 57. Rojas de hæret. p. 1. à num. 276. & 573. cum sequentib. Simancas Cathol. instit. tit. 13. num. 16. & in Enchirid. tit. 29. n. 8. Farinac. de hæres. q. 179. §. 4. nu. 54. & 58. Torreblanca de iure spirituali lib. 3. c. 2. à n. 31. Diana p. 4. tract. 7. resolut. 34. qui ab hac opinione non dissentit, quando, vt in præfenti, Reus convictus erat.

Nu. 56

Quintum. Quòd Hæresiarchæ, & Dogmatistæ non reconciliantur, nec ad misericordiam admittuntur, quamvis eam poscant, sed curiæ Sæcula-

ri traduntur. Simancas Cathol. instit. tit. 47. num. 50. & sequentibus. & in Enchirid. violatæ Religi. tit. 59 num. 1. & sequentibus. Repertor. Inquisit. in verb. docere. Rojas in tract. de hæret. parte 2. num. 339. & sequentibus. assert. 43. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 53. nu. 3. vers. quinto, &c. Suarez de fide, disp. 23. sect. 2. nu. 10 Plura tradit amicus noster, & Collegij nostri Alumnus, purpureaque Divi Iacobi Cruce insignitus, D. D. Franciscus Guillen del Aguila, in sua satis erudita Allegatione, quam de hac re ad lucem emisit, §. 4. vers. Por Dogmatista. Et Reus iste necessarió videtur Hæresiarcha, atque Dogmatista habendus, tanquam author, & scctator, non solùm novæ opinionis, sed erroris a deo inauditi inductor, qualis est nostræ Domine castitatem ac virginitatem abnegare, contra illud Isaia cap. 9. Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum, ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel. Matthæi cap. 1. num. 23. Ecce Virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus. Et ibi num. 21. Quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Et Lucæ cap. 1. n. 31. Ecce concipies in utero, & paries filium. Et ibi: Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Textus etiam in cap. Beata Maria, 3. 27. quest. 2. Cuius optima interpretatio deducitur ex D. Thoma 4. dist. 30. quest. 2. art. 1. questiuicula 2. ad 3. Suarez 3. part. quest. 29. art. 2. sect. 1. Thom. Sanchez de Matrimonio lib. 2. disp. 28. num. 4. Basil. lib. 2. de matrimonij essentia, cap. 19. quia non solùm corporis, sed etiã mentis fuit vnica singularis, & perpetua puritas Sacratissimæ Virginis. D. August. de Sanct. Virg. c. 5. ibi: Sola ergo Maria & corpore & spiritu, & Mater & Virgo.

Hic est vnus ex casibus, in quo expressè per constitutionem Pauli III. editam anno 1555. in ordine 4. pag. 721. Bullarij, iubentur Curia Sæculari tradi, qui Sanctissimæ Nostræ Domine virginitatem abnegarint, quamvis postea poenitentiam ostendent, misericordiamque efflagitent. De quibus fit mentio ab ingenioso D. D. Francisco Guillen del Aguila dict. §. 4. vers. Yo sé que aya. Ut post Sanctarellum de hæres cap. 42. dub. vnic. num. 5. Scortia in Bulla Bonifac. epist. 10. theorem. 36. Genuens. in prax. Archiepiscop. cap. 58. num. 7. Zanard. in Direct. Theol. par. 1. præc. 1. cap. 5. quest. 11. tradit Diana p. 4. tract. 7. resolut. 24. vers. notandum est tamen. Farinac. de hæres. quest. 193. num. 39. Sousa lib. 2. Aphorism. cap. 44. nu. 6. Cuius constitutionis verba refert Franciscus Peña in direct. p. 2. q. 58. commet. 83. vers. penult. & vers. fin. Relapsique ficti dicuntur, qui in prædictum errorem incidunt, quia in primo lapsu iubentur tradi Curia Sæculari, sine spe veniæ, ac si verè relapsi essent.

Nu. 57

Sextum. Quòd non solùm fuit Apostata suæ Religionis, verùm etiam fidei, quia in totum à fide Catholica deviavit, & Apostata, nunquam verus poenitens iudicatur: itaque ad misericordiam non recipitur, sed curia Sæculari relaxatur, l. hi, qui, c. de Apostatis, ibi: Sed nec vnquam in statum pristinum revertentur, nec flagitium horum obliterabitur. Rationemque subiicit Imperator his verbis. Lapsis etenim, & errantibus subvenitur; perditis verò, hoc est, Sanctum Baptisma profanantibus, nullo remedio poenitentia succurritur. Et ibi notant Glossa, Salicetus, & alij. Decian. lib. 5. tract. crimin. c. 54. n. 26. & cap. 71. n. 5. Mascard. de probat. concl. 112. n. 28. Petr. Gregor. lib. 33. syntagmat. c. 8. n. 18. Conferunt, quæ eruditè tradit D. D. Franciscus Guillen del Aguila d. Allegat. §. 3. per totum.

Nu. 58

Septi-

Nu. 59

Septimum. Quod cum in hoc Reo, alia crimina, quã blasphemix, non perpenderemus, per hoc, capitis poena dignus erat, vt in lege Antiqua statuebatur. Levitic. cap. 24. ibi: *Qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur.* Idemque Iure Civili fuit statutum. *Auzhent. non lux hom. cont. nat. §. quoniam, collat. 6.* Et ibi Gloss. Bartol. Angel. & alij. Decian. *tom. 2. tract. crimin. lib. 8. cap. 6. num. 1. & 4.* Claud. ad Bertazol. *conf. 553.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. casu 375. num. 25.* Farinac. *in praxi, tom. 1. quest. 20. à num. 2.* Præcipue cum sint blasphemie hæreticales adeò reiteratæ, & adversus Virginis Mariæ Nostre Dominae puritatem, ac Virginitatem. Cum enim blasphemix sunt adeò enormes, certum est, pro eis debere capitis poenam imponi; argum. text. in *l. vnica, C. nemin. lice. signa. salva.* vbi Glossa verb. *gravissimum,* exponit, id est, poenam mortis. Et tradunt Ancharran. *conf. 15. per totum.* Casan. *conf. 1. num. 69.* Boerius *decis. 301. à num. 16.* Franciscus Marc. *decis. 509. in fin. part. 1.* Farinac. plures referens *dict. quest. 20. num. 68.* Tiber. Decian. *lib. 6. tract. crimin. cap. 6. nu. 5. & 7.* Vbi ex Grammat. refert, quod etiam hodie posset imponi poena mortis, attenta qualitate blasphemix, si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis. Menoch. *lib. 2. de arbitrar. casu 376. num. 4.* Vincent. de Franch. *decis. 504 per tot.* Vbi plures referunt addentes, Petr. Cavall. *resolut. crimin. casu 91 per tot.* Pantoj. de Ayal. *in l. fin. C. de aleator. fol. 138. num. 12. & 13.* Ioann. Gutierrez *in prax. crimin. quest. 75. per totam.* Quod procedit etiam in Sancti Officij Tribunali: in eo enim non etiam ad misericordiam sunt admittendi, quamvis illam efflagitent, qui eiusmodi blasphemias perpetraverint, sed curiæ Sæculari sunt tradendi. Docet Soula *in Aphorism. Inquisit. lib. 2. c. 42. n. 16. & 17.* Farinac. *de hæres. q. 181. n. 44.* Diana, *p. 4. tract. 7. resol. 9. in fin.*

Nu. 60

Octavum: quod cum nihil aliud concurreret, quàm Libellus famosus, hac de causa capitis poena erat dignus, ex *l. vnica, C. famos. Libell. l. lex Cornelia, §. fin. ff. de iniurijs, l. 3. & 20 tit. 9. part. 7.* Ludovic. Peguer. *decis. 77.* Farinac. *quest. 105. à num. 241. & conf. 30. à num. 1. lib. 1.* Hieronym. Bucar. *de differ. inter iudic. civil. & crimin. differ. 50.* Et tradit maxima cum eruditione D. D. Franciscus Guillen del Aguila, *dict. allegatione, §. 2. versic. Por dispositiones civiles.* Et *vers. Pero concedamos, cum sequenti.* Præcipue cum Libellus graves iniurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatæ personam continet: nam si facti, & personarum qualitas exoptulat, vltimo supplicio author Libelli afficiendus est, teste Petio Plaza *in epitome delictor. cap. 3. num. 2. & sequentib.* Farinac. *dict. conf. 30. nu. 25.* Et in nullo alio casu potuit hoc equius practicari, quàm in nostro, propter iniuriarum, atque opprobriorum in nostram veram Legem, atque in Virginis Sanctissimæ puritatem, & virginitatem prolatorum, gravitatem, & propter Libelli ad valvas huius Civitatis Senatûs infixionem, qui est locus Urbis frequentior: circumstantia crimen qualificans. Ea verò tantum sufficeret, vt capitis poena imponeretur, vt in terminis notavit Angelus *in l. lex Cornelia, §. si quis Libellum, num. 3. ff. de iniurijs, & in l. vnic. C. de famos. Libell.* Farinac. *dict. conf. 30. n. 26. & in praxi tom. 3. quest. 105. num. 477. & 478.* Quod si Libellus similes iniurias continens, lætæ Maiestatis crimen appellaretur, si in Principem dirigeretur, ex Glossa *in l. vnica, verb. contemnendum, C. si quis Imperat. maledixerit,* quam ibi sequuntur Ioann. Fabius, & Salicet. Glossa etiam *in l. famosum,*

sumosum, verb. p. vrendum est, ff. ad leg. Iul. maies. & ibi Angelus n. 5. l. 4. tit. 13. p. 2. l. 1. tit. 26. lib. 8. Recopil. Ioan. Gutierrez in praxi crim. q. 73. a. n. 6. & q. 74. a. n. 2. Et vltimi supplicij poena puniretur, vt post alios contendit Petr. Cavall. cas. 235. a. n. 22. 25. & 38. quanto potiori iure idem dicendum erit in nostro casu, cum longè grauius sit, eternam quam temporalem ledere Maiestatem, Authen. Gacaros, C. de heret. & Manich. c. vergentis, extrav. eodem. D. Chrysofostomus tom. 5. oper. homil. 1. ad Populum Antioch.

Nonum, & vltimum fundamentum est, quod licet per hæresis crimen, quod interponebatur, vel quod Libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hæc verò fieri non debebat, cum cæteræ criminum species concurrant, in quibus venia concedi non potest: nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, vt vltius impunitas detur: neque enim delictum, ob aliud delictum, minuit poenam, vt inquit Vlpianus in l. nunquam plura 2. ff. de privat. delict. Et ibi Bart. Petr. Cavall. casu 158. num. 10. & 14. cum sequentib. Giurb. conf. 25. a. num. 23. & conf. 82. a. num. 8. & 41. cum alijs relatis à doctissimo, & nunquam pro meritis laudato D. D. Ioanne de Larrea tom. 1. decis. 50. a. num. 1. Et omnia simul sunt operatura, quod singula separatim non possent, argum. text. in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim pass. 39. §. prescriptione. ff. ad leg. Iul. de adult. quia delictum mixtum, vel qualificatum nõ continetur sub simplici, vt inquit Bart. in dict. l. si adulterium cum incestu. per text. ibi: Et in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 3. ff. de liber. & posthum. quem illic cæteri communiter sequuntur. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 17. part. 7. Latè Carrasc. diuers. tract. tract. 4. pro interpretatione, l. 1. tit. 20. lib. 8. Recop. n. 1. & sequentib.

Nu. 61

Quod eò potiori ratione debet admitti, si animadvertatur scandalum grave, quod in hac vrbe, totoque Regno dimanavit, & quod crimen adeò enorme puniri oportet in publicum exemplum, per quod licet poenas augeri, & etiam vltimi supplicij poenam imponi, vbi defuit crimen committendi animus, quæ esset condigna, l. omne delictum, ff. de re militari, ibi: Propter exemplum capite puniendus est, l. 3. §. 1. ff. ad leg. Cornelianam, de sicarijs, ibi: Non quidem malo animo, sed malo exemplo, l. aur facta, §. penult. ibi: Exemplo opus est, l. si quis aliquid 38 §. qui abortionis, ibi: Quia mali exempli res est, ff. de pænis, l. 3. §. sed ex Senatus Consulto, ibi: Sed malo exemplo, ff. ad Silanian. cap. præcipue 11. q. 3. Optimè Carrerius in praxi, tit. de homicidio, §. circa igitur tertium, n. 27. Tiraquel. de poen. temper. caus. 46. per tot. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 358. num. 3. & 4. Farinac. in praxi, lib. 1. q. 18. num. 65. Nam, vt inquit Marc. Tull. lib. 3. de legibus: Aliqua sunt, quæ plus exempli, quam peccati nocent.

Nu. 62

Et quamvis regulariter poena debet esse culpæ consentanea, l. sancimus, C. de pænis, l. respiciendum, ff. eodem, cap. non afferamus 21. 24. quest. 1. Titus Livius lib. 39. ibi: Vnde oria culpa est, ibi poena consistat. Farnesius de repub. lib. 2. panegyr. 5. cap. 8. Henric. Docer. de regali. cap. 3. num. 110. cum alijs pluribus eleganter suo more congestis per eruditissimum, & summa religione præditum D. D. Christophorum de Moscoso, & Corduba in allegatione pro Regia iurisdictione, n. 88. Hoc autem limitatur, cum interveniat causa, cap. sine culpa, de regul. iur. lib. 6. ibi: Sine culpa, nisi subit causa, non est aliquis puniendus. Vbi illud verb. causa, intelligitur de publica. Glos. in c. cognoscetes, de constit. & in cap. fin. de eo, qui cogno. consanguin. Rebus. in l. alius est fraus,

Nu. 63

G

ff. de

ff. de verbor. significat. pag. 638. Petr. Pech. in dict. cap. sine culpa. D. Solorzan. de iure Indiar. lib. 2. cap. 11. num. 32. Communis enim utilitas sapientius efficit, ut iustæ, & rigorosæ Juris-prudentiæ limites transiliantur: idque pro rei, & circumstantiarum qualitate iustus, & congruentius reputetur, l. ita vulneratus § 1. vers. multa. ff. ad leg. Aquil. l. barbar. ff. de officio prætor. cum ibi traditis, & per Brissoni, & Calvinum, verb. viluias. Et illud Horatij, ibi: *Atque ipsa utilitas iusti propè mater, & æqui.* Cicero epist. ad Brut. ibi: *Salutaris severitas vincat inanem speciem clementiæ.* Estque id adeo verum, ut in rebus etiam inanimatis, vel irrationalibus supplicia exerceantur, ut sit omnibus in exemplum, l. 2. tit. 21. part. 1. & in cap. mulier in fin. §. quæst. 1. cap. hoc ipsum 33. quæst. 11. cum latè congestis per Guillerum. Forn. lib. 1. select. cap. 10. Prateus in Decalog. lib. vnic. cap. 5. vers. voluntarium. Forcat. in sphaera legali, & in Necioman. dialog. 1. num. 23. Petr. Erod. lib. 7. rer. iudicat. tit. 4. cap. ultim. & lib. 9. tit. 15. cap. 2. Guid. Papa decis. 238. Petr. Cavall. resol. crimin. cas. 294. & sequentib. Solorzan. de parricid. lib. 1. cap. 2. pagin. 6. & 7. Adam. Cötzen. lib. 10. Polyric. cap. 48. §. 2. ibi: *Magnæ sæpè pœnæ fuerunt, ubi non magnæ culpæ; finis tamen erat disciplina.* Quintus Curtius lib. 8. Ayala lib. 2. cap. 4. n. 10. & Tacitus lib. 3. annalium, ibi: *Compertum est, se veritatem illam multo misericordia salubriorem.* Et in furiosis, qui ob fati infortunitatem culpa liberi existunt, l. Divus, ff. de offic. præsid. l. infans, ff. de sicar. Farinac. 3. tom. q. 94. ut accidit in vafano, qui percussit Regem Catholicum D. Ferdinandum, quæque D. Regina D. Elisabeth, eius vxor, imperavit laqueo suspèdi: cuius factum defendunt Hippolytus de Marfilis in l. 1. in princip. ff. ad leg. Cornel. de sicarijs num. 59. & 60. & in praxi crimin. verb. diligenter, num. 167. Iul. Clar. in praxi, §. fin. quæst. 60. vers. item quæro. Anton. Gom. tom. 3. variar. cap. 1. num. 72. Pater Marian. de Hist. Hispan. lib. 26. cap. 4. quem refert ingeniosissimus, & doctissimus D. D. Martinus de Larrea Tegui lib. 8. selectar. c. 9.

Nu. 64

Sed quamvis hæc fundamenta fortissima videbantur, alia erant plurima, quæ contrarium suadebant, Reum scilicet non debere relaxari, sed alia pœna extraordinaria damnari, ut ex sequentibus apparebit.

Nu. 65

Primum. Quamvis enim facinus esset certum, ac indubitabile, Reusque confessus fuisset; ob id tamen defensionibus assistentibus non destituebatur, ut alias dixit Marcus Tullius oratione 35. pro Milone, ibi: *Vidit etiam in confessione facti, iuris tamen defensionem suscipi posse.* Nec tam inquirendum erat ipsum crimen, quam causa, quæ ad facinus fuit incitamentum. Ut paulo inferius ipsemet Cicero testatur, ibi: *Nam qui non pœnam confessioni, sed defensionem dedit; is causam interitus querendam, non interitum putavit, l. verum 40. ff. de furtis, ibi: Neque enim factum queritur, sed causa faciendi.* Nam in omnibus humanis actibus, præcipuum quod est attendendum, ut in illorum cognitionem deveniatur, est causa: siquidem cognosci non possunt, nisi ex effectibus, secundum Philosophum, 1. Physic. & 1. Posterior. cap. qui occidit 23. quæst. 8. cap. cum causam, de testibus, cap. intelligentia, de verbor. significat. l. si qui filium, §. Sabini, ff. ad Trebel. Bald. in l. scire leges, ff. de legibus, & in c. 2. de const. Roman. cons. 65. n. 7. Et causa cognita, facillimè eius effectus cognoscuntur, l. semper, §. negotiatores, ff. de iure immun. l. si cu, §. 1. ff. ex quib. caus. maior. l. 2. §. omnes, ff. de iudi. l. Titia, §. usuras, ff. de legat. 2. l. qui omnibus, ff. de excusat. tutor.

Nu. 66

Et cum in criminibus, causa illorum materialis in voluntate consistat,

vt probat optimè Tiber. Decian. lib. 2. tract. crimin. cap. 2. num. 5. necessa-
riò semper est inquirendus animus, ac intentio, quibus committuntur, vt
inquit Cicero lib. 2. Rehor. ibi: *Voluntatem in omnibus rebus spectari conuenit.*
Et alibi eodem lib. *Non ex eventu cogitationem spectari oportere, sed qua cogita-
tione, & spe animus ad maleficium profectus sit, considerare: quo animo quid quis-
que faciat, non quo casu utatur, ad rem pertinere.* Et orat. 14. pro A. Cluent. Se-
neca lib. 1. de beneficijs, cap. 16. & lib. 6. cap. 8. D. August. de verb. Apost. serm.
28. S. Isidor. Pelusiot. lib. 2. epistola 289. ibi: *A voluntate, animique destina-
tione res perpenduntur; quo fit, vt qui spontè aliquem sauciavit, nec tamen intersece-
rit, eo, qui non spontè, atque consultò interemerit, sceleratior esse iudicetur, cap. ho-
mines falsum 22. quest. 2. cap. paratus 23. quest. 1. cap. Et si Christus, S. penultim. de
iure iurand. Petr. Gregor. lib. 30. syntagmat. cap. 2. Nam maleficia, volun-
tas, & propositum, delinquentes distinguunt. Verba sunt, l. qui iniuria 55.
ff. de furtis. Et probat text. in l. quod Reipublicæ 33. ff. de iniurijs, l. 3. S. si quis do-
lo, ff. de tabu. exhib. l. 1. ff. si famul. furt. fecit. Petr. Erod. rerum iudicat. lib. 6. in de
iniurijs, cap. 20. Lucas de Pen. in l. quoties, num. 6. C. de exactor. tributor. lib. 10.
Cardin. Tusch. litera D. concl. 160. Novar. quest. forens. lib. 1. quest. 28. num.
11. Farinac. in praxi tom. 3. quest. 87. num. 6. Bobad. lib. 2. polytic. cap. 21. num.
103. Mar. Giurb. conf. 85. num. 14. Magis que discernuntur per animum, &
finem, quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus. l. Divus, ff. de si-
carijs, ibi: *In maleficijs voluntas spectatur, non exitus, l. fraudis ff. de re iudic. l. ve-
rum, ff. de furtis.* Sanctus Isidor. Pelus. lib. 3. epistol. 399. ibi: *Siquidem res à
conatibus plerumque, non ab effectibus iudicantur; atque ab animi sententia, &
voluntate, non à sine corona nequitur, cap. ordinationes, in princip. 1. quest. 1. cap.
quicumque 11. q. 3. Tiraquel. de pen. temper. caus. 51. à n. 7. & 9. Farinac. d. q.
87. n. 7.**

Adeò, vt crimen non possit animadverti, vbi desit voluntas, animus-
que offendendi, vt inquit August. in lib. de libero arbitrio, asserens, peccatum
adeò esse voluntarium, vt sine voluntate peccatum non sit, l. 1. C. de sicarijs, ibi: *Cri-
men enim contrahitur, si & voluntas nocendi intercedat, cap. vnum, S. criminis ap-
pellatio, 25. dist. D. Thomas. 1. 2. q. 74. Glossa & DD. in l. 1. C. si aduers. de-
lict. Menchaca lib. 1. illustr. q. 19. num. 5. Farinac. dict. q. 87. num. 6. Nam vo-
luntas est, qua peccatur, & delinquitur, iuxta illud Lucæ cap. 8. *Ex corde
procedunt fornicationes, adulteria, homicidia, &c.* D. August. in lib. retract. 4.
ibi: *Voluntas est, qua peccatur, & rectè vivitur.* Et in lib. de duabus animabus,
vbi ait. *Quòd non nisi voluntate peccatur.* Exornat Tiber. Decian. d. lib. 2. cri-
min. c. 2. n. 5.*

Causa igitur, qua Reus dixit se fuisse motum; animusque, & consiliū,
quo Libellum fixisse fuit confessus, relata iam est suprà num. 31. Fixit ita-
que, non animo Sanctissimam Virginem, ac Dominam nostram offen-
dendi; neque dubitans de eius virginitate, purissimoque candore: po-
tius id intendens, vt cultus erga Deiparam, Fideliumque devotio erga
Virginem del. Triumpho, cui ipse inserviebat, aueretur: ratus, hac via, quā-
vis adeò barbara, irrationali, & execranda, facilius, compendiosiusque
cōsecuturum, vt amor, ac pietas, quæ erga Cœlitum Imperatricem, om-
nium Fidelium animis, altis insidet defixa radicibus, tunc maximè ex-
cresceret, cum insolentioribus opprobrijs, & contumelijs quateretur: vt
quasi insolito hoc facinore laesisti fideles, de ipso pietatis obice gradum

Nu 67

Nu 68

ad

ad nova alia, maioraque, & inassueta pietatis officia facerent: novasque, & magnificentissimas festivitates, publicasque supplicationes instituerent ad Virginem del *Triumpho*, in quam prædicti Libelli verba torquebatur. Ac licet factum ipsum valde esset iniquum, Libelli que verba enormiter blasphemata, & execranda; magna tamen nequitie pars evanuit ex bono animo, & fine, quo res est peracta, iuxta illud Plauti in *Capriv*. In re mala, animo si bono utare, adiuvat. Et in *Pseudol*, ibi: Bonus animus in re mala dimidium est mali. Libanius declamat. 23. ibi: Et tamen ubique causam videmus tantam vim habere, ut cum aliquis etiam male agere vult, tamen si non possit, odio habeatur; & qui lesit benefaciendi animo, inter benemeritos statuatur, &c. Et bona intentio, pravi medij malitiam minuit: aliquid enim à voluntate adimit. Ita Marquez episcopus Governador Christiano, lib. 2. c. 7. fol. 32.

Nu. 69

Secundum. Cum enim aduerit animus, quem nuper retulimus, dolusque defuerit, non bene fundatur, Reum debere relaxari; siquidem poena capitalis imponi non potest, nec etiam gravis, ubi deficit verus dolus, l. 1. §. Divus, ff. de sicarijs, ibi: Eum, qui hominem occiderit, si non occidendi animo hoc admiserit, absolvi posse, l. in lege, ff. eodem, l. 1. C. eodem tit. l. absentem, in fin. ff. de poenis. Bald. in l. data opera, nu. 7. C. de his, qui accus. non p. ff. Angelus in l. 1. n. 5. & ibi Castrensis, num. 10. ff. de legib. Iason in l. in actionibus, num. 27. & sequentibus, ff. de in lit. iurand. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 324 à num. 3. & 7. Franciscus Beccius conf. 51. num. 6. lib. 1. Farinac. cont. 3. quest. 87. à num. 1. Carolus de Tapia decis. 13. num. 27. adiciens, quod neque dolus præsumptus considerari potest, ubi de poena mortis agitur; sed verus requiritur. Quamvis factum, esset culpa admissum. Cum enim de imponenda gravi poena agitur, nulla culpa, quamquam lata, dolo æquiparatur, nec sufficit, nisi ad poenam extraordinariam, dict. l. in lege Cornelia, ibi: Nec in hac lege culpa lata pro dolo accipitur, ff. ad legem Corneliam, de sicar. ubi Bart. per illum textum dixit, nullam esse legem, quæ culpam morte puniat. Glossa in dict. l. in actionibus, verb. non etiam ob culpam, ff. de in litem iurand. Et ibi Bald. num. 7. Iason à num. 27. & Decius à num. 10. & 19. Castrensis, in l. nemo, num. 5. C. de Episcop. & Cleric. Vbi refert, obtinuisse in diversis casibus pro hac opinione, poenaque ordinaria multos liberasse, & hoc esse menti tenendum, ad confusionem Iudicum imperitorum. Honded. conf. 105. num. 78. lib. 1. Franc. Burlat. conf. 152. nu. 37. Tiraquel. de poen. temper. caus. 14. n. 5. Iul. Clar. in §. fin. q. 84. in princ. vers. & loquendo de poena mortis. Farinac. d. q. 87. à n. 22.

Nu. 70

Tertium. Quamvis enim, cum factum, vel verba sunt hæreticalia, secum afferant regulariter prave intentionis præsumptionem, ex l. si non convicti, C. de iniurijs, cap. 1. de præsumpt. cum cæteris adductis supra num. 35. & 43. Hoc non procedit, cum alia præsumptiones in contrarium adsunt; vel attenda personæ qualitate, alijsque circumstantijs suadeatur, per causam diversam, & non hæreticali intentione commissum fuisse; ut in terminis eleganter resolvunt Ioann. Lopez in allegat. hæret. §. 7. post medium, vers. ad hoc tamen. Subiciens: quod præsumptio male intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præsumptiones. Simancas in *Euchirid. rit.* 29. de confes. num. 9. Et post alios optimè Farinac. de hæresi. q. 179. num. 62. Anton. à Sousa in *Aphorism. Inquisit.* lib. 1. cap. 13. num. 13. & cap. 16. num. 10. & 12. Animus enim, & intentio, ut res interna, per indicia, & coniecturas probatur, l. si margaritam, ff. pro socio. Bald. in l. cum proponas, num. 2. C. de bon. author.

thor. iudi possid. Menoch. lib. 5. presump. fo. n. 15. Giurb. conf. 17. n. 33 & presump-
 tio, que ex ipso facto, vel verborum qualitate remanet, per alia for-
 tiora superatur, iuxta text. in l. Divus, ff. de restit. in integ. l. non solum, ff. de ritu
 nupt. Menoch. de presump. lib. 1. q. 30. a. n. 1. Quæ iniuriandi animū excludūt,
 qui aliās ex verborum qualitate presumeretur. Petr. à Vela per textū in l.
 si non convicij, post principium, C. de iniurijs, ibi: Et probabit, quod non fecerit ani-
 mo iniuriandi, per coniecturas, vt l. 1. supra de sicarijs. Et ibidem Cinus n. 2. in fin.
 & Angelus num. 3. circa fin. vers. & ideo incumbit. Felin. in c. cum res, n. 18. in fin.
 vers. quod cognoscitur ex coniecturis, de sent. & re iudic. Belvisius in pract. lib. 1.
 c. 3. tit. de iniurijs, nu. 3. vbi quod coniecturæ hoc casu sumuntur ex facti &
 personarum qualitate. Clar. ad Bertazol. conf. 206. vers. primum itaque. Fai-
 nac. in praxi, tom. 3. q. 105. n. 121. & 122.

Et in nostro casu complures coniecturæ, & circumstantiæ concurrebāt,
 que evidenter detegebant, ipsius Rei animum, & intentionem, heretica-
 lem non fuisse, nec Virginem lædendi, sed animū in confessione prolatū.

Nu. 71

Tum, quod Reus sit Christianus Orthodoxus, Parentibus non infectis
 progenitus: ex origine enim, vel ascendentiā, bona, vel mala presump-
 titur, semperque iudicatur vnumquemque suæ radici correspondurum,
 iuxta illud Ovidij lib. 4. Metamorph.

Nu. 72

Qui viret in folijs, venit à radicibus humor:

Et Patrum in filio: abeunt cum semine mores.

Et probat text. in l. quod si nolit, §. si quis in ancipia, ff. de adilitio edict. ibi: Presum-
 ptum etenim est, quosdam servos bonos esse, quia Nationis sunt non infamate: quosdam
 malos videri, quia ea Natione sunt, que magis infamis est, l. si cohortalis, C. de cohort-
 alibus. D. Greg. homil. 20. in Evangel. ibi: In his omnibus Patrum suorum carna-
 lium vias sequuntur, quasi venenati filij de venenatis Parentibus nati Bald. in l. Gal-
 lus, §. quidam recte, ff. de liber. & posth. n. 2. vers. In secunda, ibi: Vitium quod est in
 radice naturali, transit ad posteros. Tiraquel. in leg. connub. 7. n. 12. & sequētibz,
 & in tract. de nobilit. c. 12. Mier. de maiorat. 2. p. q. 4. illat. 2. n. 17. & 18. D. Sal-
 gad. de Reg. prolect. 4. p. c. 6. n. 34. D. Solorz. de iure Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 8. a. n.
 13. Et à communiter accidentibus. Nunquam accidit à Fide retrahi, nisi à
 Parentibus infectis ortos, vt notabiliter observavit Simanc. de Cathol. in-
 fir. tit. 35. n. 15. ibi: Nemo quidem ad Iudeorum ritus iam transit, nisi qui ex Iu-
 daeis Parentibus descendit, & ab eis Iudaicam superstitionem didicerit. Mieres, l. p.
 q. 51. n. 26.

Tum ex eius vitæ decursu: nam ex antea gestis, & vitæ qualitate, con-
 iectura detumitur validissima. Cicero orat. 35. pro Pub. Sylla, ibi: Omni-
 bus in rebus (Iudices) que graviores, maiore que sunt, quid quisque voluerit, cogita-
 verit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus eius, qui arguitur, est ponderandum:
 neque enim potest quisquam nostrum subito fingi, neque cuiusquam repente vita mu-
 tari, aut natura converti, l. cum hi, §. cause, ff. de transaction. illic. In persona
 eius hæc erunt inspicienda, in quibus sit facultatibus, cuius propositi, cuius opinio-
 nis. Tunc enim apparebit, numquid circum venire velit, l. famosi, ibi: Nam &
 personam spectandam esse. & an ane quid fecerit, & an cogitaverit, ff. ad leg. Jul.
 Maieft. l. 1. §. tormenta, ff. de question. l. 4. ff. de incend. & ruin. cap. in nostra,
 §. nos vero, de poen. cap. Sacrosancta, de sentent. excommun. ibi: Maxime si lauda-
 bilis opinionis existat. Menoch. de presump. lib. 1. q. 16. a. n. 1. vsque ad 19. Paris.
 conf. 163. num. 16. vol. 4. Tiraquel. de poen. temper. caus. 51. a. num. 54. vsque ad
 58. Hon.

Nu. 73

58. Honded. *conf.* 100. *num.* 20. *volum.* 1. Et per totum vite decursum in confessione relatum, non fuisse sibi familiaritatem cum hæreticis patebat. Et non solum esse orthodoxum, sed etiam suum animum, suasque cogitationes ad Virginem Sanctissimam referre, vt clarè apparebat ex longissima peregrinatione ad Sancta Hierosolymorum loca invisenda, quam devotionis causa iniit, longinquitineris labores perferens; ad Virgini inserviendum ex fœdere se obstringens, eiusque sanctissimum nomè inscriptum, & incisum in brachijs afferens, in signum, & demonstrationem Virginis in cum domini, atque piæ devotionis erga eam, cui vnicè se fatebatur dicatum, vt signa similia solent manifestare, ad text. in l. *Stigmata* 3. C. de *Fabricen.* lib. 11. l. *pæn.* C. de *aqueduct.* eodem lib. Et tradita per *Plin.* lib. 18. *natur. Histo.* c. 3. *Aelian.* lib. 2. de *var. hist.* cap. 9. Et ex *Arthemidoro*, *Plutarcho*, & alijs. *Petr. Gregor.* lib. 31. *syntagmat.* cap. 35. *num.* 2. & 3. *Brodeus* lib. 4. *miscellan.* cap. 24. *Conan.* lib. 2. *comment.* cap. 6. *num.* 4. Eaque solum, ad vincendas quascumque presumptiones, & obiectiones in contrarium, sufficerent, iuxta illud *D. Pauli* ad *Galatas* cap. 6. *vers.* 17. ibi: *De cætero nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Domini nostri in corpore meo porto. Vbi rectè Caietan.* in hæc verba: *Sufficiam, inquit Paulus, hæctenus obiecta mihi falsitates (quod ego soveo circumcisionem, alibi, & similia) deinceps nemo mihi huiusmodi molestias exhibeat: & ratio manifesta omnibus est: ego enim stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Ad similitudinem servorum gestantium in facie notam Dominorum, inustione ferri factâ, describit se Paulus, portare manifestè in corpore suo, non vnâ, sed multas impressas notas Domini Iesu.*

Nu. 74

Tum etiam, quod Virgini del *Triumpho* interviret, venerationem eius, cultumque fovens, ac sollicitans: siquidem nihil horum efficeret, si fidem verbis in Libello contentis tribueret. Nunquam enim similis cultus exhibetur ni eis, quos Sanctos, & Beatos iudicamus: vt testatur *Eymeric.* in *Direct. Inquisit.* 2. part. *quest.* 43. *num.* 2. *tubic.* *ens.* *num.* 11. quod eò ipso, quod aliquis honorem Dulæ exhibet, factò se credere ostendit, illum, cui talem honorem, seu venerationem exhibet, Sanctum, & Dei amicum fore. Et ibidem exornat *Francisc. Peña* in *addit. comment.* 67. *Glossa & DD.* in cap. *accusationis.* §. *sanè,* de *heret.* lib. 6. *Simancas* de *Cathol. instit.* tit. 32. de *Idololatria,* nu. 4. & pluribus adductis à *Farinacio* de *hæresi* *quest.* 161. *num.* 67. & 68. Nec post crimen commissum perstitit, vt perstitit, in Virginis famulatu, sollicitus de eius festis, ac processionibus, quæ celebratæ fuerunt in honorem, & satisfactionem eius, Libelli que expiationem, maximum inde gaudium ostentans. Quò. si nō esset Christianus Orthodoxus, Nostræque Domine puritatem, & candorem abnegaret, potius indicaret malevolentiam, atque marorem, animadvertens Libelli conatus frustratos, si intentione, contrariò allegata, fixisset: & ex subsequentibus actibus nō est dubium, quin animus cognoscatur, pateatque, quem in præcedenti habuit. *Argum. tex.* in l. *sed* & *Iulianus.* §. *proinde.* ff. ad *Macedonian.* l. *reprehendenda,* C. de *instit.* & *substit.* l. *quædam* ff. de *reb. dubi.* *Mar. Gimrb.* plures congerens *conf.* 51. *nu.* 26. *Eruditè Petr. Erod.* lib. 3. *rerum indicat* lib. 1. *quod quisque iur* cap. 7. Vbi exemplis demonstrat, quo quis animo, quid egerit, cognosci ex post facto. Et, si doli præsumptio, in iuriandi que animus excluditur in actu, qui fit erga personam affectam, benevolam, aut coniunctam, ex traditis per *Menocho.* lib. 5. *presumptio.* 3. *num.* 21. & *sequentib.* *Mascard. conclus.* 531. *nu.* 11. *Farinac.* part. 3. *quest.*

quest. 89. num. 68. Et etiam cum inimicitia præcedit, Claud. ad Bertazol. *conf. 206. vers. primum itaque.* Vbi tunc iniuriandi animum abesse affirmat, quando inter iniuriantem, & iniuriatum nulla præcedebat inimicitia: sequitur Farinac. *quest. 105. n. 122.* (Quo modo ergo præsumi poterit, Reum Virginem Sanctissimam lædendi animū habuisse, cui inserviebat, seque dicaverat tota vita in eo famulatu permanfurum?

Tum denique. Quia licet ipsi testes, qui adversus Reum deposuerunt, per Sancti Officij Fiscalem ratificati referant, ex tempore, quo is Virgini del *Triumpho* inserviendę se dicaverat, maximè studuisse, devotionem erga Deiparam augeri: sacrumque illum locum novis cancellis ferreis, lucernisque exornari; instituique confraternitatem Personarum, Virginis cultui ac famulatu perpetuò assistentium, quibus Reus ipse præfuturum se asserebat; Virginis demum miracula promulgari, eiusque venerationem exrescere: ac licet multi asseruerint, se in animū induxisse, Reū ambitione, & avaritia ductum, Libellū fixisse, vt scilicet pluris deinceps ab omnibus fieret, & vt elemosynarum questus augetetur, Populi devotione, frequentiaque illius Sanctuarij exrescente: licet, inquam, hæc ita essent; saltem animus hæreticalis ab omnibus excluderetur, vt ipsa acta ab eis relata demonstrant: & quoad hoc plenè probarunt adversus Sancti Officij Fiscalem, qui ipsos protulit, ex reg. text. in *l. si quis testibus. C. de testibus.* Cuius decisio etiam adversus Fiscum locū habet, vt notarūt *Surd. conf. 40. num. 20. lib. 1.* Farinac. *de testib quest. 72. num. 214. & conf. 78. nu. 16. & conf. 80. num. 9. & 38. lib. 1.* Fontanel. *decif. 129. num. 15.* Quamvis ex suo tantum iudicio, atque credulitate deponerent. *Roman. conf. 104. post num. 6.* Anton. Gabr. *comm. tit. de testibus, concl. 1. num. 15.* Farinac. *dict. quest. 62. a num. 226.* Quamvis enim principio ex officio fuerint examinati, postea à Fiscali reproducti, visi sunt ab ipso approbari. Farinac. in terminis *dict. conf. 78. n. 35.* & cum eis vsus fuerit, in nullo excipi possunt. Non enim eorum depositiones potest excindere, partim acceptando, partimque reprobando. *Petr. Surd. d. conf. 173. n. 68. lib. 2.* Farinac. *in praxi, tom. 1. q. 43. n. 19.* Fontanel. *d. decif. 129. n. 12.*

Nu. 75

Quartum. Nam Reus, cum crimen fuit confessus, non erat convictus, sed tantum ex indicijs suspectus, atque præsumptionibus, relatis supra *ex num. 13.* & ex literarum Libelli cum alijs eius scriptionibus comparatione: que præsumptio erat violentior, & in causis criminalibus, ex sua gravitate, indicioque fallacissimo probationem non inducit; nec etiam ea sola ad torturam sufficeret; in specie Libelli famosi defendunt Tribisan. *decif. 52. num. 8. lib. 2.* Farinac. *conf. 70. num. 14. lib. 1.* Nicol. Genn. *de script. privat. lib. 2. quest. 1. a num. 114. usque ad 120.* Et cum condemnatio præcipue penes Rei confessionem facienda esset, cum qualitate sua debebat acceptari, ex Saliceto in *l. 1. n. 8. C. de confess.* Bald. in *l. nec codicillos, nu. 2. C. de codicil.* Hippol. de Marfil. *conf. 129. nu. 1. & conf. 136. a n. 31. & 44.* Vulpel. *conf. 44. n. 5. Roland. conf. 17. n. 28. lib. 3.*

Nu. 76

Et quamvis in criminibus, actibusque prohibitis, ex doli præsumptione, quam secum afferunt, multi contrarium defendant, vt constat ex adductis à Farinac. *part. 3. quest. 81. num. 110* ipsi suam opinionem limitant, cum, vt in nostro casu, confessionis qualitas alijs indicijs, & præsumptionibus adiuta invenitur, quæ certam esse suadeant. Tribisan. *decif. 46. n. 16. lib. 2.*

Nu. 77

lib. 2. Anton. Gabr. lib. 7. *comm. conf.* 19. num. 14. Farinac. *dict. quest.* 81. num. 153. Zevall *quest.* 362. num. 11. *in fin.* Anton. à Soula *in Aphorism.* lib. 2. cap. 20. num. 33. Vel, nisi de crimine constat, & Reus nullo alio, quam sua confessione convincitur. Hieronym. Grat. *conf.* 151. nu. 19. *in fin.* lib. 2. Alciat. *conf.* 461. num. 7. *circa finem, vers. nam respondeo* Honded. *conf.* 96. num. 24. lib. 1. Mascard *conclus.* 867. num. 7. Soula *dict. cap.* 20. nu. 33. His enim casibus, confessio cum sua qualitate est acceptanda, etiam si antea Reus crimen absolutè abnegasset. Farinac. *d. q.* 81. n. 130. & 131. Ant. à Soula *d. lib.* 2. c. 20. n. 31.

Nu. 78

Et ad inidus, etiam cum hæ circumstantia decissent, certum quidem est, confessione qualificata, pœnam criminis ordinariam non posse imponi, sed extraordinariam. Abbas *in cap. auditis,* num. 33. vbi etiam Felinus n. 30. *de præscript.* Ant. Gom. *rom.* 3. cap. 3. num. 26. *ad medium.* Farinac. *d. quest.* 81. num. 157. Zevall. *dict. quest.* 362. num. 12. Anton. Thesaur. *decis.* 13. num. 61. & 7. Surd *decis.* 258. num. 7. Guibel. *decis.* 12. num. 18. Bucarron. *in different.* *inter civil.* & *crimin.* *different.* 40. num. 3. *in fin.* Camil. Borel. *in summ. decis.* *rom.* 2. titul. 3. num. 294. Copiosè, vt solet D. D. Ioseph Vela *dissert.* 25. nu. 86. Quibus nec etiam placuit, pœnam esse corporalem. Bertazol. *conf.* 27. nu. 2. & *sequentib.* lib. 1. Hippolyt. Riminald. *inter conf. crimin.* *diversor. conf.* 83. num. 14. lib. 2. Etiam si Reus alijs indicijs, atque præsumptionibus esset indiciatus, nisi plenè testibus convinceretur. Osalcus *decis.* 60. n. 9. Thesaur. *d. decis.* 13. ferè per totam. Ancarr. *Iun. quest. famil. q.* 40. nu. 1. & *sequentibus.* Maximè n. 7. p. 1. Farinac. *d. q.* 81. n. 135. Mascard. *concl.* 867. nu. 4. Anton. à Soula *d. lib.* 2. c. 20. n. 30.

Nu 79

Quintum. Nam hoc procedit potiori quidem ratione, existente cõfessionis qualitate, quæ dividenda est, quantum ad intentionem, qua actus factus fuit: nam cum hoc vere ex animo dependeat, *Lillud, § i. ff. de iniurijs,* ibi: *Cum enim iniuria ex affectu facientis consistat;* multum est quoad hoc, deferendum eius, qui fecit, de positioni, *l. cum de indebito 25. § in omnibus, ff. de probat. ibi: Nisi ipse specialiter, qui cautionem exposuit, causas explanavit,* pro quibus eandem conscripsit, *l. omni novatione, C. de Sacr. sanct. Eccles. l. ex facto, ff. de vulgar. cap. inter alia, de sent. excommu.* Bald. *conf.* 313. nu. 1. ibi: *De animo autem suo interrogari quis potest, & stabitur eius responsioni,* volum. 4. Bart. *in l. pro herede, num. 3. de acquirend. hered.* Cravet. *conf.* 384. num. 9. Simon de Petr. *conf.* 65. num. 35. volum. 1. Ad criminis etiam excusationem, quæ aliàs induci posset, vt post Bald. *in l. 1. num. 20. Iason num. 23. & 30. C. de servis fugitiv. tradit* Honded. *conf.* 87. num. 163. & 164. volum. 2. subiiciens, *de declarationem arimi, quo epistola, vel quid simile scriptum fuit, spectare ad scribentem, & eius declaratione delictum excludi.* Alexand. *conf.* 146. nu. 24. & 25. lib. 5. Gerard. Mazol. *conf.* 101. num. 78 & 79. Misinger. *conf.* 7. num. 20. & *sequentibus.* Vbi ex pluribus comprobatur, standum esse iuramento, & declarationi iniuriantis, quod iniuria non fuerit illata animo iniuriandi. Mascard. *concl.* 97. n. 10.

Nu. 80

Sextum. Non enim de carimonijs, nec alio actu contra fidem, qui propriè in facto consistat, agitur; sed solum de Blasphemiarum punitione dicti Libelli, quæ propriè non in factis, sed in verbis consistunt, vt post alios egregiè observarunt Suarez *tom. 1. de Religione, tract. 3. lib. 1. cap. 4. num. 4. & 5.* Sanchez *lib. 2. oper. moral. cap. 32. num. 5. ibi: At verius est, blasphemiam propriè*

proprie nō consistere in factis, sed in solis verbis, mēte, ore, aut scripto prolatis, &c. Omnis enim iniuria, aut re, aut verbis fieri dicitur: & verbis semper fieri cōse-
 tur, quoties manus nō inferuntur, l. 1. §. iniuriā, ff. de iniurijs, ibi: Iniuriam au-
 tē fieri Labeo ait, aut re, aut verbis: re, quoties manus inferuntur; verbis autem, quo-
 ties non inferuntur manus, ut cum conviciū fit. Iniuria itaque, quæ in Libello
 vel aliās scripto fit, absque dubio verbalis dicitur, ut per text. in l. lex Cor-
 nelia 5. §. si quis librum, l. item apud Labeonem 15. §. conviciū, ff. de iniurijs, cap.
 constitutionem, cap. ubi periculum, de sent. excommunicat. lib. 6. Erudite probat
 Roman. omnino videndus conf. 378. num. 1. Auferius ad Capellam Tolos.
 decis. 127. num. 9. Andr. Gail lib. 2. observat. 104. num. 1. Baiard. in addit. ad Iul.
 Clarum in §. iniuria, n. 35. Cephal. conf. 341. num. 41. & sequentibus, lib. 3. Fa-
 rinac. tom. 3. q. 105. num. 4. & conf. 30. n. 24. lib. 1. Et in iniurijs, vel blasphe-
 mijs verbalibus, facilius admittitur excusatio ex defectu intentionis, quā
 in cerimonijs, aut factis hæreticalibus. Albertin. de agnoscendis assertionibus
 q. 36. n. 18. in princip. Rojas de heret. 1. p. n. 302. 303. & 306. Farinac. de hæ-
 res. q. 179. n. 56. Melius enim in verbis animi simulatio cadit, quā in fac-
 tis: hæc enim maiori certitudine intentionem detegunt; verba verò faci-
 lius contra proprium sensum proferuntur, l. si tamen, §. ei qui, ff. de edil. edict.
 c. siij, de heretic. c. contra Christianos, eodem tit. lib. 6. Glossa in l. recusari, ff. de ac-
 quirend. hered. Castell. lib. 5. c. 107. n. 17. & sequentibus. Mar. Giurba conf. 51. n.
 26. in fin. Pulchrè Rojas de heret. 2. p. n. 210. Torreblanc. de iure spiritali, lib.
 13. c. 2. n. 9.

In his itaque terminis necessariò Rei confessio cum illa qualitate, ex
 defectu intentionis est admittenda, ut in puncto defendunt Canter. in
 quest. crimin. Rubric. de heretic. cap. 1. num. 68. & 69. Farinac. de heres. dict. q.
 179. num. 55. Castro Palao tom. 1. tit. 4. disput. 4. punct. 3. num. 170. Anton. à
 Sousa in Aphorism. dict. lib. 1. cap. 13. n. 11. ibi: Quòd si alia indicia non adsunt hæ-
 reticalem animum ostendentia, omnino Reus credendus est: si verò alia indicia ani-
 mi suspecti dantur, pro qualitate eorum abiurare debent. Rojas de heret. 1. part. à
 num. 33. & 174. cum sequentibus. Diana tom. 4. tract. 7. de poen. delict. resolut.
 34. per tot. maximè vers. Sed quid ego sentio. Præcipuè cum alijs circumstan-
 tijs, & coniecturis fulcitur, quæ intentionis defectum persuadeant, ex su-
 præ adductis num. 74. & per Ioannem Gutierrez de delict. q. 32. n. 64. vers. sed
 ut verosimile sit. Et invenitur, ut hic accidit, verificata, & certa Rei confes-
 sio in reliquo: tunc enim, etiam quoad hoc certissimam esse prælumen-
 dum est. Glossa, & DD. in l. 2. c. de non num. pecun. Menoch. c. 9. lib. 3. præ-
 sumpt. 12. num. 26. vers. quarta cōiectura. Et præsumpt. 13. n. 16. Ioseph. Ludo-
 vic. decis. Perusin. 66. n. 24. Gratian. decis. 103. n. 23. Camil. Borel. in summ.
 decis. tom. 2. tit. 3. de confess. n. 254.

Septimum. Nam cum intētio defecerit, Reus, hæreticus formalis nul-
 latenus potest iudicari, nec hæreticorū poenis puniri: nulla enim blasphe-
 mia, nullusque actus interior, quamvis horrendus, heresis potest nū. upa-
 ri cū operandi animus cōtra fidē, & pertinacia in intellectu deficit, c. dixit
 Apostolus 24. q. 3. c. excommunicamus 1. §. credentes, de heret. D. Thomas, 2. 2. q.
 13. art. 1. Navarr. in Manuali, c. 12. n. 82. Castro de inst. heret. punit. lib. 1. cap.
 7. & 12. Azeved. in Rubric. tit. 4. lib. 8. Recopilat. num. 25. Sanchez lib. 2.
 oper. moral. cap. 7. & 32. num. 3. & 7. Sousa lib. 1. Aphorism. cap. 8. & 19. n. 7.
 Rojas de heret. 1. p. n. 34. & sequentibus. Param. de orig. Inquisit. lib. 3. q. 3. nu. 10.

Nu. 81

Nu. 82

Toletus de instit. Sacerdot. lib. 4. cap. 3. num. 1. vers. primum est: vbi dixit, conculcantem hostiam sacram sine errore intellectus, non esse hereticum. Farinac. de heres. quest. 178. nu. 7. 8. & 10. & a num. 148. & quest. 179. a num. 39. & quest. 181. num. 43. Diana. part. 4. tract. 7. resolut. 36. Gutierrez de delictis quest. 32. a num. 60. Castro Palao tom. 1. oper. moral. tractat. 4. disput. 3. punct. 2. num. 16.

Nu. 83

Et quamvis factum esset adeo punitione dignum, Libelli que verba adeo execranda, plurimum tamen poena, debere moderari videtur, doli defectu perpenso, & etiam sine, quo fuit commissum, ex dictis supra num. 31. & 69. Cōducit text. in l. aut facta, in princip. ff. de poen. l. quod reipub. 33. ff. de iniurijs, ibi: Etiam si ad contumeliam alicuius pertineat, quia tamen non ea mente Magistratus facit, ut iniuriā faciat, sed ad vindictam Magistratus publicē respiciat, actione iniuriarum non tenetur. Petr. Herod. rerum iudicat. lib. 3. tit. 1. quod quisque iure cap. 4. Vbi delictum excusationem mereri, cum non nocendi animo fit, aperte testatur. Siquidem quaecumque causa, vel error, quamvis iniustus, & irrationalis, ad delicti excusationem sufficit, vel ad minus ad poenae moderamen, l. igitur, § potest, ibi: Iustus, vel non iustus rationibus ductus, ff. de libera causa, l. clam possidere, ibi: Aut aliqua ratione, ff. de acquirend. poss. Tiraquel. de poen. temper. causa 43. a num. 1. Farinac. tom. 3. quest. 90. num. 1. & sequentibus. Seraphin. decis. 1059. a nu. 3. vsque ad 8. lib. 2. Et in terminis actionis, & delicti iniuriarum, probat text. in l. item apud Labeonem 15. §. si quis Astrolog. ff. de iniurijs. Alber. & alij in l. si non convicij, C. eodem. Oldrad. cōf. 53. vers. imo quando que. Bartol. in l. fin. num. 7. ff. de hered. instit. Anton. Gom. tom. 3. variar. cap. 6. Rubric. 2. vers. advertendum tamen. Ruinus cons. 145. num. 16. lib. 5. vbi quod ad excusandum ab iniuria, sufficit error verus, vel presumptus. Cravet. cons. 386. num. 20. Bosius tit. de iniurijs, num. 3. in fin. & num. 4. vers. & ideo forte. Puteus decis. 52. nu. 2. lib. 3. Surd. decis. 89. num. 22. & 27. ante fin.

Nu. 84

Octavum. Si enim Heretici, etiā formales, admittuntur, atque reconciliantur, cum suam confitentur culpam, illiusque poenitentiam ostendunt; eisque aliqua poenitentia, atque aliæ poenæ moderatæ imponuntur, si eiusmodi confessio, vel poenitentia ante testium publicationē fiat, l. 31. & 55. C. de his, qui super Regali contend. in Codice Theodosiano. l. Manichæos, § præterea, ad fin. ibi: Delicti veniam poenitentibus damus, C. de heret. cap. ad abolendam, §. presenti, & §. Laicus, cap. excommunicamus, el 2. de heret. Rojas 2. p. num. 197. & sequentibus. Peña in Direct. 3. p. comm. 142. Castro Palao tom. 1. tract. 4. disput. 6. punct. 1. num. 2. Farinac. de heres. quest. 193. §. 1. per totum. Souta lib. 2. cap. 44. a num. 1. & 7. Diana tom. 4. tract. 7. resolut. 24. & pluribus antiquorum testimonijs comprobatur Petr. Herod. lib. 1. rerum iudicat. tit. 6. de heret. vbi, idem apud Gentiles in Christianos fuisse observatum, testatur. Quod si hoc in hæreticis formalibus admittitur, atque practicatur in Sæcto Officio, quia Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti, l. ultim. §. sed quia de epistola nos reddentes, C. de Summa Trinitate, l. Manichæos, C. de heret. cap. superest, eodem titulo, lib. 6. sectans in hoc Sponsi sui dulcissimi vestigia, qui (vt ait Paulus, 1. Timot. 2.) vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: ad quod etiam spectat illud Ezech. 18. 23. Nolo mortem peccatoris; sed ut magis convertatur, & vivat. Matth. cap. 11. ibi: Venite ad me omnes, qui laboratis, & oneratis estis, & ego reficiam vos. Lucæ cap. 4. Ioann. cap. 2. Et

Et ut ipsemet Salvator noster Ioann 6 inquit: *Eum, qui venerit ad me, non eiciam foras*: Quamto potiori ratione idem cum hoc Reo debuit practica-
ri, siquidem suam confessus fuit culpam, multis lacrymis, veraeque poe-
nitentiae demonstrationibus, sui delicti veniam efflagitans; & in eo in-
tentio, animusque Virginem laedendi defecerunt; & potius, quamquam
medio adeo irrationali, maiorem Deiparae cultum, ac venerationem to-
licitavit?

Nonum. Non enim Reus, Hæresiarcha, vel Dogmatista potest iudica-
ri, siquidem novos errores non invenit, nec edocuit, nec prædicavit, ut erat
necessarium, ut iudicaretur talis, *cap. qui aliorum 24. quæst. 3. ibi: Vnde quia
magister erroris est, non tantum hereticus, sed etiam Hæresiarcha dicendus est.*
*Eymeric. in Direct. 2 part. q. 39. & ibi Peña comment. 64. Farinac. de heres. q.
178. n. 15. Sousa lib. 1. Aphorism. c. 9. à n. 1. Ludovic. à Param. de Orig. Sancte.
Inquisit. lib. 3. q. 9 n. 134. ubi inquit, Hæresiarcham illum proprie vocari, qui aut
hereses invenit, aut inventas alios docuit. Castro Palao tom. 1. tract. 4. disput. 6.
punct. 2. n. 15.*

Nu. 85

Et etiam in Hæresiarchis, atque Dogmatistis, est certior, ac verior re-
solutio, ad reconciliationem admitti, si in eis verae poenitentiae signa cog-
noscantur, & post capturam pertinaciter suas sectas non defendunt, ut pro-
bat text. *in cap. Berengarius, de consecrat. distinct. 2. cap. ad abolendam, de heret.*
Et ex Concilio Biterrensi, & Tarraconensi, tradit Peña, *dict. 2. p. comment.
64. Sousa dict. lib. 1. cap. 9. à num. 12. & lib. 2. cap. 44. num. 3. Farinac. dict. q.
193. §. 1. à num. 5. Diana, p. 4. tract. 7. resolut. 23. Didacus à Canter q. crimin.
Rubric. de heret. c. 1. n. 70. vers. est nunc videndum. Decian. lib. 5. tract. crimin. c.
54. num. 57. Castro Palao dict. tract. 4. disp. 6. punct. 2. num. 16. & sequentibus.*
Vel cum perniciem nullam alijs attulerunt, nec etiam eos ad suos errores
revocarunt. *Simancas de Cathol. instit. tit. 47. nu. 72. Farinac. dict. quæst. 193.
num. 10.*

Nu. 86

Sed nullus dubitandi relinquatur locus, hæreticali intentione, alios, ad
errores, qui in Libello promulgabantur, traducendi deficiente; sed potius
intentione contraria, & animo adstante, hac videlicet via, Virginis San-
ctissimæ del *Triumpho* cultum augendi: siquidem ob id non solum Hære-
siarcham, aut Dogmatistam non fuisse deberet affirmari, verum etiã nec
hæreticum formalem.

Nu. 87

Decimum. Nec etiam fuit iudicandus fidei Apostata, siquidem in Reo
nunquam fides defecit, nec etiam mentis errore ullam hæresim admisit:
& fidei Apostatis ultimum supplicium non imponitur, sed alia poena ex-
traordinaria, cum rediguntur, & ab errore extrahuntur: ut eleganter de-
fendunt Tiber. Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 72. n. 8. Menoch. lib. 2. de arbitr.
casu 546. n. 13. & sequent. Farinac. de heres. d. q. 193. n. 14. & 16. vers. concludi
potest. Diana, p. 4. tract. 7. resolut. 3. Eruditè Petr. Erod. lib. 1. rerum iudicat.
tit. 6. de heret. c. 9.*

Nu. 88

Porro, si quod fuerit Apostata suæ Religionis, culpam aggravari pla-
ceat, ob id in Sancto Officio non potest procedi; nec est crimen, cuius cog-
nitio ad ipsum spectat, nec ex hoc capite adversus fidem suspicio saltem
consideratione digna inducitur. *Calderin. conf. 5. tit. de heret. Anania in c.
ad abolendam, num. 29. de heret. Vmbert. Locat. in Dictionar. Inquisit. verb. A-
postata, num. 1. vers. qui primo modo. Eymeric. in direct. 2. part. quæst. 49. num. 2.
& ibi*

Nu. 89

& ibi Peña *comment. 74. vers. veritamen.* Duardus in *Bulla Cane*, lib. 2. *canon.*
1. *quest. 17. num. 32.* Diana *dist. tract. 7. resolut. 3. column. 4. vers. quero igitur*
primò.

Nu. 90

Vndecimum. Licet enim blasphemiae crimen iudicetur, quod verbo,
aut scripto perpetratur, ut testantur Navarr. in *Manuali cap. 12. num. 81. &*
82. Azeved. in *Rubric. tit. 4. num. 25. lib. 8. recopilat.* Suarez *rom. 1. de Religione*
tract. 3. lib. 1. cap. 4. num. 4. & 5. Sanchez *lib. 2. oper. moral. cap. 32. nu. 5.* An-
ton. à Soufa *lib. 1. Aphorism. cap. 19. num. 4.* aut etiam factò, ut volunt Na-
varr & Azeved. ubi proximè, Alphons. à Castro *de iusta heret. punit. cap. 12.*
Anton. à Soufa *lib. 1. cap. 19. num. 4.* Quòd si lege antiqua scripta, atque iu-
re communi, capitis poena imponeretur, ut diximus suprà *num. 59.* Hoc
tamen, etiam iure communi attento, tantum procedebat in eo, qui con-
suetudinem blasphemandi habebat, ut animadvertunt Bald. in *l. 2. C. ad*
legem Iuli. Maiest. & in l. 2. Vbi etiam Salicetus, C. de reb. cred. Covarr. in c.
quamvis pactum, 1. p. §. 7. n. 10. in fin. Menoch. lib. 2. de arbitr. casu 375. num. 26.
Farinac. in *praxi, p. 1. q. 20. n. 43.* Barbof. *de potest. Episcop. allegat. 51. nu. 101.*
Gutierrez *de delictis, q. 60. n. 12.*

Nu. 91

Hic igitur non est necesse hac interpretatione iuvari: generaliter enim
in omnibus Provincijs consuetudine vniuersali hæc poena derogata est,
in aliasque minores arbitrarias commutata, ut tradunt Lucas de Peña
in *l. omnes, num. 6. C. de delatoribus, lib. 10.* Covarr. in *dict. cap. quamvis pactum,*
1. part. §. 7. num. 10. in fin. Menoch. dict. casu 375. num. 26. Gregor. in *l. 2. tit.*
28. parti. 7. glos. 4. circa medium. D. Ioan. Vela *de delict. cap. 4. num. 6.* Decian.
lib. 6. cap. 6. num. 7. Farinac. *dict. quest. 20. num. 64.* Montalv. in *l. 1. tit. 26. parti.*
7. Albertin. de agnoscend. assert. quest. 6. num. 14. & quest. 22. num. 63. Cæter.
quest. crimin. cap. 3. de blasphemia, num. 5. Petr. Gregor. *3. part. syntagmat. lib. 33.*
cap. 12. Campanil. in divers. iuris Canonie. Rubric. 11. cap. 26. nu. 83. Azeved.
in *l. 1. tit. 4. lib. 8. recop. num. 7. ibi: Hodie dictis blasphemijs hereticalibus nõ mor-*
tis poena, sed à nobis suprà posita imponetur. Eruditè D. D. Ioseph. Vela in *c. 1. de*
officio ordinarij, part. 1. n. 83. Ioan. Gutier. *de delict. q. 60. n. 17.* Petr. Erod.
lib. 1. rerum iudicat. tit. 6. de heret. c. 16. Vbi pro blasphemia hereticali poenã
exilij fuisse impositam testatur.

Nu. 92

Et per nostri Regni leges aliæ poenæ privatæ, quarum nulla, etiam ter-
tio repetita, ad vltimum supplicium devenit, *l. 3. & 4. tit. 28. parti. 7. l. 1. &*
2. tit. 8. lib. 8. ordina. l. 1. & sequentib. tit. 4. lib. 8. recopilat. Quæ quidem leges
in foro sæculari erunt observandæ, ex Olano in *concord. antinom. verb. blas-*
phemia. Azeved. in *dict. l. 1. tit. 4. lib. 8. recopilat.* Vel ad minus quas Practica,
aut consuetudo introduxit, in quibus affixionis, vel amputationis linguæ
loco, alia poena arbitraria imponitur. Ut testantur Didacus Perez in *d. l. or-*
dina. glossa: O denostare a Nuestro Señor. Covarr. *d. §. 7. n. 11.* D. Ioan. Vela
de delict. d. c. 4. n. 9. Barbof. *d. allegat. 51. n. 102.* Ioann. Gutier. *de delictis, q.*
61. num. 6.

Nu. 93

Iure autem Canonico, cui in Sancti Officij Tribunali standum est,
poena est multò magis pia, quàm legum sæcularium: solum enim spiri-
tualis poena imponitur, aliæque poenæ pecuniariæ, ut probatur ex textu
in *cap. si quis per capillum 22. quest. 1. cap. 2. de maledic.* Vbi notant Abbas,
Anani. &c. Covarr. *dict. §. 7. nu. 10. vers. Iure Pontificio.* Boerius *decis. 301.*
num. 9. D. Ioan. Vela *de delictis, dict. cap. 4. nu. 7. & 8.* Bernard. Diaz in *pract.*
cano.

Cañoni. 111. alijs 110. & ibidem Salced. Menoch. dict. casu 375. n. 27. & sequentib. Decian. dict. lib. 6. cap. 6. nu. 3. Farinac. d. q. 20. n. 62. Campanil. dict. rubri 11. cap. 26. num. 83. Barbof. dict. allegat. 51. a num. 92. & 97. Ioan. Gutierrez de delict. q. 60. n. 16. & q. 64. n. 26. & 27. Trulléch. lib. 1. Decalogi, c. 11. dub. 3. Quod etiam per Leonem X. Iulium III. & Pium V. statutum fuit, vt referunt Covarr. d. 5. n. 10. Menoch. d. casu 375. a n. 29. Decian. d. c. 6. nu. 3. Farinac. d. q. 20. n. 63. Barbof. d. allegat. 51. a n. 98. vsque ad 101. Gutierrez d. q. 64. a n. 8.

Istae autem sunt poenae, quae per Sanctum Officium pro blasphemijs hereticalibus cum alijs arbitrarijs solent imponi: neque vllus vnquam pro hoc delicto visus fuit relaxari, vt asserunt Rojas de heret. part. 2. n. 176. & sequentib. Salced. ad Bernard. Diaz in praxi crimin. c. 113. litera A. Peña in direct. 2. p. comment. 66. ad quest. 4. 1. Soufa d. lib. 1. c. 19. n. 20. & sequentib. Diana, p. 4. tract. 7. resol. 8. Simancas de Cathol. inst. tit. 8. a n. 10. Canter. q. crimin. c. 3. de blasphem. n. 4. Barbof. d. allegat. 51. n. 90. Ioann. Gutierrez. de delict. d. q. 64. n. 4.

Nu. 94

Quod si etiam in blasphemijs hereticalibus, quae Christum Affectore nostrum, Matremque eius Sanctissimam laedendi, atque execrandi animo perpetrantur, poenae sunt arbitrariae, & non vltimi supplicij, quanto moderatior esse debet in hoc casu, in quo animus defuit nostram fidem depellendi, Virginisque Dei Genitricis honorem extenuandi; quinimo contrarium fuit Reus conatus? Deficiente vero intentione nocendi, adimendi que Deo, atque Sanctis suis honorem, non potest proprie blasphemia nuncupari: hanc enim necesse est prava, atque perniciofa voluntate nasci, vt post Caietanum docet Covarr. in d. c. quamvis pactum, l. p. § 7. nu. 10. circa principium, ibi: Omnis autem blasphemia, quia est voluntaria, procedit a voluntate mala & animo derogandi, & detrahendi in aliquo honorati, & Maiestati Divinae. D. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. & ibidem Caieta. Covarr. vbi proxime. Anton. a Soufa d. lib. 1. c. 19. n. 1. Thomas Sanchez lib. 2. oper. moral. c. 32. nu. 1. ibi: Idque voluntate quadam derogandi hac ratione Divinae Maiestati, seu Bonitati. Ac saltem licet sit digna, quae puniatur, multum erit poena moderanda: quelibet enim causa, etiam si iniusta, est sufficiens ad poenae ordinariae de blasphemia excusationem, vt in terminis obseruarunt Alexander conf. 233. n. 11. & sequentibus, & nu. 16. vers. Et per praedicta, lib. 6. Tiber. Decian. lib. 6. tract. crimin. c. 5. n. 11. Farinac. d. q. 20. n. 71. in fin. ibi: Imò si quis sine dolo, & non in contemptum, vt puta, rei licita incumbens, Crucem, aut aliam imaginem percussisset, nulla poena puniatur. Conducunt tradita per eundem Farinacium d. q. 20. n. 57. limit. 3. & sequentibus.

Nu. 95

Duodecimum. Licet enim res reguletur penes statuta in famosis Libellis; etiam si per duodecim tabularum leges poena capitalis imponebatur, his verbis: Si quis occentavisset, sive carmen condidisset, quod infamiam faceret, flagitiumve alteri, capitale est; vt ex Cicerone, & D. Augustino referunt Alexand. ab Alexand. lib. 6. dierum genialium, c. 10. Hotoman. ad leges duodecim tabularum, pag. 218. Ant. August. ad easdem leges, l. 34. quae videtur id suscitavisse, l. 1. C. de iur. Libel. Hoc non intelligitur de mortis naturalis poena, sed de alia extraordinaria, vt colligitur ex l. lex Cornel. 5. § si quis librum, ff. de iur. Si quidem crimine hoc legis Corneliae poena puniebatur, quae erat arbitraria, l. ff. de iur. § in summa, inst. eod. aperteque exposuit Hora. epist. lib. 2. epist. 1. ibi: Vt per

Nu. 96

modum formidine sustis, ad bene dicendum, delectandumque redacti. Et quod ex consuetudine hæc sit hodie Libelli poena famosi, videlicet extraordinaria secundum Iudicis arbitrium, testatur Iul. Clar. in pract. §. fin. quest. 68. num. 26. vers. Libelli famosi autor, ad fin. vbi inquit, nunquam vidisse pro Libello famoso, aliquem vltimo supplicio affectum, sed semper fuisse impositam poenam extraordinariam: & ibidem Baiard. in addition. num. 65. Bursat. conf. 94. num. 3. & num. 38. in fin. lib. 1. Neque id inde est alterandum, quod Libellus iste in Senatus valvis fuerit affixus: nam etiam si locus iste sit frequentior, eaque ratione fiat grauius crimen; hoc non sufficit, vt penitus extendatur ad capitis poenam, ex traditis per Angelum in l. unica, in fin. C. de famos. Libellis: vbi asserit, poena duorum millium ducatorum fuisse multatum quemdam civem Bononiensem, qui super altare Palatii Bononiensis aduersus eius regimen clandestinè posuit Libellum famosum: quem refert, & sequitur Iul. Clar. in d. §. fin. q. 68. n. 25. Farinac. dict. q. 105. n. 477. Ioan. Gutier. de delict. q. 141. n. 30.

Nu. 97 Quod ex iure Canonico indubitabile redditur: hoc enim iure, Libelli poena famosi non est capitalis, sed extraordinaria, vt probat text. in cap. de prima. cap. qui in alterius §. quest. 1. Tiber. Decian. lib. 2. crimin. cap. 20. n. 2. Plaza de delictis, cap. 3. num. 3. in fin. Ioann. Gutier. dict. quest. 141. nu. 4. Farinac. dict. quest. 105. a num. 430. Ioan. Aegidius Trullench. tom. 2. Decalogi, lib. 7. c. 10. dubio 27. n. 4.

Nu. 98 Et etiam iure Civili, secundum potioem opinionem, capitalis poena, quæ imponebatur, procedebat in casu, quo crimen per Libellum obiectum, capitis poena esset dignum. Glossa in dict. l. 1. verb. si quis famosum, C. de Libel. famos. Et ibi Cinus, Salicetus, & alij Ant. Gom. 3. tom. variar. cap. 6. num. 1. Plaza dict. cap. 3. num. 2. Gutierrez dict. quest. 141. num. 2. Menoch. lib. 2. de arbitrar. cas. 263. num. 43. in fin. Farinac. dict. quest. 105. num. 424. Et expressè statuitur in l. 3. tit. 9. part. 7. vbi notat Gregor. vers. aquella pena. Et post alios Ioannes Gutier. dict. quest. 141. num. 3. Ratio autem est: in Libelli enim authore tunc considerabatur non solum animus, ac voluntas lædendi in honore iniuriatum; verum etiam vitâ privandi, cum ei tribueretur crimen morte dignum: iustumque erat, equali poena in huius iniuriæ authorem animadverti, siquidem ius capitali poena puniebat animus, & voluntatem interficiendi tantum, quamvis ad executionem minimè deveniret, l. is, qui cum telo, C. ad leg. Cornel. de sicarijs, cap. quisquis, §. si quis cum telo, de poenit. dist. 1. cap. 1. de præsumpt. vbi notant Abbas, Baldus, & alij. Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 360. num. 36. Farinac. in praxi, part. 4. quest. 124. a num. 3.

Nu. 99 Quorum nihil ad præsens, de quo agitur, factum potest applicari: nam vt sapius diximus, Rei animus, ac intentio non fuit Virginis Sanctissimæ honorem lædendi, sed potius eius cultum, ac venerationem augendi: & vt Libelli poenæ locum habeant, nocendi animus, necessarium est intervenire, l. si non convicij, C. de iniurijs. Et ibi DD. Farinac. conf. 30. num. 46. 79. & 130. lib. 1. Nam, vt inquit Seneca lib. 2. de ira, cap. 26. Nulla est iniuria, nisi à consilio profecta. Itaque dolus verus requiritur, l. lex Cornelia §. si quis librum, ibi: Dolore malo fecerit, ff. de iniurijs: cum latè adductis à Farinac. part. 3. d. quest. 105. num. 481. & 482. Nec sufficit culpa lata. Bald. conf. 277. in princ. lib. 5. Cravet. conf. 13. num. 2. Farinac. dict. conf. 30. num. 46. Dolusque debet probari:

20
159
probari: in dubio enim non præsumitur. Ruinus *conf. 145. a. num. 10. & 14. lib. 3. Farinac. d. conf. 30 n. 53* Vel saltem obnoxium manet, vt per indicia, & coniecturas contrarium probetur, ac suadeatur vt tradunt Cinus, Albericus, Fulgosius, & cæteri in *d. l. si non cõvicij, C. de iniurijs. Farinac. d. 7. 105. n. 115 116. 121. & 484. & conf. 30 n. 140.*

Vltimum igitur. Quamquam enim ob quamcumque criminum speciem, quæ in hoc Reo consideretur, vel per omnes simul possit iudicari, capitis pœna dignum esse, hoc nullatenus in Sancti Officij Tribunali admitteretur: nam in eo numquam cum primò delinquentibus similis pœna practicatur, ac imponitur contentibus culpam, misericordiamque flagitantibus, etiam si aliàs in foro sæculari, vltimo supplicio in eos animadvertendum fuisset: vt in hæreticis supra probauimus *nu. 48.* & in sortilegis, qui fatentur in sortilegis homicidium fecisse, seque pœnitet, paratique iunt corripui, non esse Curiaæ sæculari tradendos affirmant Albertinus *de agnoscend. quest. 25. num. 66. & sequentib. Farinac. in praxi, tom. 1 quest. 20. num. 105. & sequentibus. Anton. à Soula lib. 1. Aphorism. cap. 58. num. 14. Diana, p. 4. tract. 7. resolut. 10. vers. nota verò.* Licet subdat, hodie per quandam Bullam à Greg. XV. editam 20. Martij. anni 1623. hoc esse immutatum. Et in Sodomitis in Regno Lusitanix, vbi aduersus eos Sancti Officij Tribunalia possunt procedere, idem statutum est; vel saltem Inquisitoribus facultas conceditur pœnam minuendi, dummodò nò sint incorrigibiles, vt ex constitutionibus Pij III. & Gregorij XIII. referunt, & affirmat Anton. à Soula *lib. 1. Aphorism. c. 59. n. 10. 28. & 29. & n. 37. Scraphin Freit. in addi. ad tract. de confessor. sollicit. q. 24. n. 136.* quem tanquam vltimo loco relatum, videtur sequi Diana *part. 4. tract. 7. resolut. 20. in fin.*

Nu. 100.

DECISIO:

& ad contraria fundamenta responsio.

Nu. 101.
HIS tamen visis, & doctissima pro Rei defensione allegatione, facta ab eruditissimo, & ingeniosissimo huius Sancti Officij Advocato, Licent. D. Petro Muriel de Berrocal (vtinam typis maderetur) lateque pro vtraque parte perpensis difficultatibus, maturitate summa, vt semper moris est in Tribunali, Reum non debere relaxari visum fuit. Pro certo quippe habebatur, Libellum hæreticali intentione nequaquam fixisse, nec Virginem lædendi animo; sed potius eo consilio, vt celebre ibi Sanctuarium efficeretur, Fidelium confluxu celeberrimum; hacque via Deiparæ cultus excresceret; Reusque ipse pinguiora eleemosynarum lucra compararet; vanæ prætereà gloriolæ dulcedinem captaturus, novæ cuiusdam Fraternitatis Auctore se efficiens; cupiebat enim Caput eligi duodecim Eremitarum, qui ministerium, cui ipse tunc incumberebat, obirent. Habita prætereà fuit ratio, quòd postquam accusatio perlecta est, statim crimen innum ingenuè fuit confessus: quod licet non sit actus verè, perfectèque spontaneus, minuit saltem pœnã, vt post Bartol. docet Baldus in *l. ea que, C. de cõdict. indebit. per text. in l. cum qui, ff. de iure iuran.* Etia si post

post negationem statim confiteatur. Docet Bald. ubi supra num. 10 Hostie-
 lis in cap. ad hoc, de Simonia. Tiraquel. de poen. caus. 30. num. 14. Iul. Clar. §. vl-
 tim. quest. 60. num. 29. Menoch. de arbitrar. casu 347 Craveta conf. 309 sub nu-
 9. Latè Farinac. praxi crimin. part. 3 de Reo convict. & confessi, quest. 81. &
 num. 174. Quod in hoc Sancto Tribunali de more habetur, & sapè hoc
 modo cum omnibus se gerit, iuxta illud Salomonis Proverb. 28. cap. in pri-
 mis. 2. quest. 1. ibi: Qui confessus fuerit scelera sua, misericordiam consequetur, cap.
 non dicaris 12 quest. 1. ibi: Si hoc ultra confiteretur, parcitur illi, & oretur pro illo,
 cap. qui admissi 15 quest. 8. cap. innotuit, de electione, l. quisquis, §. sanè, C. ad legē
 Iul. Maiest. Exornat ultra citatos Bosius tit. de coniectur. num. 6. Riminald.
 conf. 245. nu. 57. & sequentibus, lib. 3 Bertazol. conf. 35. n. 4 lib. 2. & conf. 357.
 n. 6. Trebisan. decis. 49. n. 7. lib. 2. Et in specie Simanc. de Cathol. instit. tit. 55.
 nu. 6 Soufa lib. 2. c. 20. n. 34. Vbi n. 35. ait, quod præsumitur sine dolo deli-
 quisse.

Nu. 102.

Præterea, quod misericordiam multis lacrymis, poenitentiaque sig-
 nis efflagitasset; quodque suæ capturæ tempore poenas voluntarias sus-
 cepisset, corpus flagellatione, ieiunijs, alijsque castigationibus maceran-
 do; Religionisque gravissimæ, quæ multos Sanctos procreavit, esset Mo-
 nachus, cuius merita essent sufficientia, quatum ad punitionem, ut alio-
 rum errores supplerentur, atque excusarentur: argum. text. in l. nemini,
 vers. filius autem, l. petitione, vers. filij, l. iubemus, vers. & filio, C. de advocat. divers.
 iudic. Vbi filij remunerantur ex parentum meritis. D. Chrysoft. homil. 10.
 ad Romanos, ibi: Alterum alterius peccato puniri, non admodum æquum, atque cõ-
 veniens esse videtur: at alterum propter alterum servari, & decentius multo, & ra-
 tioni magis consentaneum. Cicero lib. 2. de invent. ibi: Oportebit omni, qui sibi ve-
 ignoscatur postulavit, commemorare si qua sua poterit beneficia. Et paulo post:
 Deinde Maiorum suorum beneficia, si qua stabunt, proferre. Et orat. 41. pro Quinto
 Ligario. in fin. ibi: In Quinto Ligario conservando multis tu quidem gratam facies:
 sed hoc quaeso, considera, quod soles: possum fortissimos viros probatissimos, totūque
 agrum Sabinum, florem Italiae, robur Reipublicæ, proponere. Et inferius ibi: Quid
 de fratribus d. cam? Noli, Cæsar, putare, de vnius capite nos agere. Petr. Ero-
 d. rerū
 iudicat. lib. 1. tit. 2. de fide, & religione, cap. 3. & lib. 6. tit. 1. de accusat. c. 15.

Nu. 103.

Et quia hoc Sanctum, ac Venerandum Tribunal præcipuè Patris offi-
 cium exercet, studio suus emendationem, atque correctionem delinquen-
 tis, quàm Iudicis severitatem affectans; habens æquitatem ante oculos, inquit
 lex, Quod si Ephesi. in fin. ff. de eo, quod certo loco. Quamquã in hoc Pseudo Mo-
 nacho segnitie, & locordiam amante, vitæ correctio non erat facilis, Au-
 thent. de Monachis, §. sin autem, ibi: Non est facilis vitæ hominis mutatio. Et cap.
 quorundam, 34. dist. in quo Reus suam maiorem defensionem constituit.
 Marcus Tullius dict. orat. 41. pro Quinto Ligario circa finē, similem de ensio-
 nem fecit his verbis. Quidquid dixi, ad vnam summam referri volo, vel humani-
 tatis, vel clementiæ, vel misericordiæ tuæ. Causas, Cæsar, ego m. l. as: & quidem rectè,
 dum te in foro tenuit ratio honorum tuorum. Certè nunquam hoc modo: Ignoscite, Iu-
 dices, erravit, lapsus est, non putavit, si vnumquam posthac. Ad parē em sic agi solet:
 ad Iudices, Non fecit, non cogitavit, falsi testes, p. ctum crimen. Sec. Ad Iudicē em sic
 agi solet, sed ego ad parentem loquor: Erravi, temerè feci, poeniter, ad tuam clemen-
 tiam confugio, delicti veniam peto, ut ignoscas, oro.

Nu. 104.

Quare decretum fuit, Reū in Actū Fidei publico, si fortè fuerit proxi-
 mus,

mus, prodire: si autem in aliquam Ecclesiam, cum Blasphemi insignibus, lingue scilicet incastratura; Iurareque de vehementi: Triremibus per decennium ad remum addici, & absque stipendio: Exilium perpetuum subire ex vrbe, totoque Regno Granatensi, atque Regali Curia, & leuicis quinque per circuitum: Produci que habitu, quo captus fuit: & dum eius sententia fuerit perlecta cum causę meritis, manum dexteram annulo ferreo inclusam in altum sublevatam tenere: & quia Religiosus erat, liberum a flagellis manere. Rojas, 2. part. de heret. assert. 12. num. 176. Simacas plures referens tit. 8. de Cathol. instr. num. 16. Hunc ita morem hoc Tribunal semper observat: quę consuetudo vim legis habet, & sicut ipsa, debet observari, l. an in totum 3. C. de edificijs privatis, l. Labeo in principio, ff. de statu liber. l. 5. ad fin. ff. ad Silanian. Osuald. ad Donellum lib. 26. comment. cap. 2. litera A. Bohadilla lib. 2. cap. 10. num. 49. & lib. 5. cap. 3. num. 51. & 65. Gratian. disceptat. forens. discept. 353. a num. 22. Aflict. decis. 253. num. 4. Menoch. lib. 2. presump. 8. num. 14. Pinel. in l. 2. part. 2. cap. 4. num. 2. C. de rescinden. vendit. Gama decis. 16. num. 7. Paz de tenuta cap. 7. num. 18. Salgad. de Regia prolect. 3. part. cap. 9. a num. 242. Eruditissimus, & ab omnibus iuris Professoribus merito laudatus D. D. Ioseph Vela plures referens diff. 20. num. 34. Et approbitio litteratorum adeo Consultorum, Tribunalis actiones qualificat, inquit Theodoricus, secundum Calsiodorum lib. 2. epist. 6. ibi: *Deliberationis nostrę consilium virorum prudentum requirit obsequium, ut utilitatis publicę ratio, sapientium ministerio compleatur.* Conducit l. dubium 3. C. de repudijs, l. nominationes 27. C. de appellationibus. Plura cumulat Cravera conf. 707. n. 7. AEncas Robert. lib. 2. rerum iudicat. c. 11. D. D. Solorzano lib. 3. de iure Indiarum, c. 2.

Neque contraria fundamenta obstant. Non primum: cui facile fit factis ex dictis a nobis supra num. 65, in primo nostro fundamento. Nam quamvis crimen esset confessum, non ob id statim subintrabat poena, sed necesse erat causam attendi, quia Reus fuerat motus, animum etiam, quo perpetraverat. Hoc enim præcipue est animadvertendum: voluntas nãque, & propositum, maleficia distinguunt, omninoque poenam discriminant, ut latè supra in prædicto nostro primo fundamento diximus, a n. 65, vsque ad 68.

Quod maximè locum obtinet in hæresis crimine: absque enim mētis errore, & pertinacia, nō datur propria, ac formalis hæresis, nec poena huic crimini consentanea locum habere potest, ut in nostro septimo fundamento supra diximus, a num. 82. Et concessio, quod esset hæresis formalis, misericordiam efflagitanti debet concedi, nec capitis poena imponitur, ut supra in octavo fundamento, num. 84.

Secundo etiam fundamento satisfit ex doctrina supra a nobis tradita in nostro tertio fundamento a num. 70. Præsumptio enim animi scelerati, quæ ex verbis Libelli inferri poterat, per alias contrarias præsumptiones vincebatur, ceterasque circumstantias ponderatas in prædicto fundamento a num. 72. quæ, ut fortiores, præponderare, ac vincere debebant eas, quæ ex verbis inferebantur.

Et etiam si confessio qualificata, regulariter, secundum opinionem communiorum, in criminibus non admittatur, sed scindi, ac separari possit, ex dictis in secundo fundamento contrario, num. 52. Hoc tamen patitur

L

limita.

Nu. 105.

Nu. 106.

Nu. 107.

Nu. 108.

limitationes à nobis relatas in nostro quarto fundamento, *vers. Et quæ in-
vis in criminibus, à num. 77.* quæ omnes in hoc casu locum habent: præci-
pue cum hic agatur de separanda qualitate à confessione, quantum ad
mentem, quæ actus fuit commissus. In hoc enim, tanquam in re interna,
multum deferendum est depositioni illum committētis, ut in quinto no-
stro fundamento *num. 79.* Et cum non agatur de cerimonia, nec de alia
re in facto consistente, sed de Blasphemijs, quæ in verbis consistebant, ut
in nostro sexto fundamento *num. 80.* Et utrumque, quamvis confessio
non admittatur in criminibus cum qualitate sua ad omnimodam poenæ
excusationem, saltem operatur, ut poena ordinaria nō possit imponi, sed
alia extraordinaria, ac moderata, ut in nostro quarto fundamento, *vers.
Et ad minus.*

Nu. 109

Tertio fundamento respondetur. Quod quavis ignorantia, in omni à
poena non liberet, multum saltem excusat, ut moderetur: quælibet enim
causa, etiam si iniusta, vel irrationalis, in criminibus excusat, saltem ad
poenæ modificationem, ut diximus supra in septimo fundamento, *vers.
Et quamvis factum:* & in undecimo fundamento *in fine, vers. Quod si etiam in
blasphemijs.* Et quod in hoc quoque tertio fundamento opponitur, nem-
pe, non eventui, sed menti, ac voluntati delinquendi esse attendendum;
hoc limitatur, quando omnino delinquendi animus defecit. Tunc enim
non tenetur de omni eventu, quia contra eius voluntatem contingit: &
in nostro casu non veritas actus, sed agentis intentio inspicitur; & cum
tendit in utilitatem accusati. Itaque hoc Reo favet: animus enim, ac vo-
luntas eius non fuit offendendi Virginem: unde excusatur ob pravae intē-
tionis defectum.

Nu. 110.

Quartum fundamentum solvitur ex dictis in nostro septimo funda-
mento, *num. 82.* Quod scilicet non fuerit Hæreticus formalis, ob intētio-
nis defectum: quia hæresis est peccatum fidei oppositum: fides autem cō-
sistit in voluntario assensu intellectus divinæ revelationi: ergo hæresis de-
bet necessario consistere in voluntario dissensu illius: ergo cessante dis-
sensu intellectus, cessat peccatum hæresis formaliter. Ex quo fit cessare
etiam debere poenas hæreticis impositas, quia poenæ non sunt extendē-
de ad alia delicta præter illa, quibus imposita sunt. Et ex dictis in funda-
mento octavo, *num. 84.* quod Hæretici formales non relaxentur, si misē-
ricordiam efflagitent. Et non potest negativus haberi, quod negaverit
intentionem: hoc enim non procedit, cum non de factis, sed de verbis hæ-
reticalibus agitur, ut in nostro sexto fundamento *num. 80.* Maxime præ-
sumptionibus concurrentibus, ac circumstantijs, quæ intentionis defec-
tum persuadent, ut notatum est in nostro tertio fundamento, *num. 70.*
ubi in terminis Authores ibi citati affirmant, quod quando concurrunt
aliæ præsumptiones, qualitas ex defectu intentionis est admittenda.

Nu. 111.

Quinto fundamento, quod scilicet, Hæresiarchæ, ac Dogmatistæ non
reconcilientur, nec ad misericordiam admittantur, etiam si illam efflagi-
tent; Respondetur ex dictis in nono fundamento, *ex num. 85.* Et hæc sen-
tentia probabilior, & firmior est in Concilio Biterrensi, & Tarraconensi.
Pontifexque insinuat *in dict. cap. ad abolendam.* Vbi æquat eos, qui docent,
ijs, qui credunt hæreses, ibi: *Aliter sentire, aut docere non metuum.* Et de om-
nibus subiungit, *ad misericordiam recipi posse, si publice confenserint ab-
iurare;*

iurare: & qui Hæresiarca conversus & alios facilius convertet, & con-
versos in fide confirmabit.

Et quantum ad Bullas Pauli III. & Clementis VIII. respondetur, nõ
esse promulgatas in hoc Regno, vbi necesse erat, vt astringerët, possent-
que impleri, secundum Sanctum Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 1.*
Et hæc est communis opinio secundum Navarrium *conf. 1. de constitut. & Pa-*
trém Suarez de legibus lib. 3. cap. 16. á num. 8. & nunquam observantur, nec
practicantur in Sancto Officio, vt referunt Soula *in Aphorism. lib. 2. c. 44.*
num. 6. in fin. & Diana, *4. part. tit. 7. resolut. 24. vers. notandum est, in fin.* Et po-
tius loquuntur de hæreticis formalibus, qui intentione hæreticali illos
errores admiserunt, & placet puniri tanquam relapsos: quod ad nostrum
casum minime spectat. Et leges nulla alia ex causa nos tenent, quã quod
iudicio populi receptæ sint: quod etiam procedit quoad leges Põtificias.
Notant Azor *part. 1. lib. 5. c. 4. quest. 1.* Villalob. *in summ. tom. 1. tract. 2. dub.*
16. num. 6. Becan. *in summ. Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 8. nu. 2.* & Regi-
nald. *rom. 1. lib. 13. c. 16. n. 160.*

Nu. 112.

Sexto etiam fundamẽto, quod scilicet est de Apostasia, satisfit ex tra-
ditis in decimo nostro, *nu. 88.* In quo citati Authores loquuntur, quando
fides omninõ deseritur. Quod in hoc casu deficit, siquidem nunquam à
nostra Fide Catholica deviauit, peccatiq; misericordiã poposcit. Hoc
enim sufficit, ne relaxetur.

Nu. 113.

Septimo fundamento, quod est de Blasphemijs, respõdetur ex nostro
vndecimo fundamento *ex num. 90.* Siquidem quamvis D. Mattheus *cap.*
12. vers. 32. dicat: *Qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittuntur ei*
neque in hoc seculo, neque in futuro: quæ verba referuntur *in cap. qualis 4. dist.*
25. hoc procedit in illis, qui intentione hæreticali, & pertinaciter similes
Blasphemias dicunt, & impenitentes extremum vitæ spiritum emittunt,
vt docet D. Thom. *2. 2. q. 14. art. 3.* & ibidem Caietan. Rodericus de Acu-
ña *in d. c. qualis, n. 10.* Et eruditè D. D. Josephus Vela *in c. 1. num. 82. de officio*
Ordinar.

Nu. 114.

Et quamvis, quando factum est atrocissimum, nonnulli Doctores vo-
luerint, arbitrium ad capitis pœnam extendi, hocque in Sancto Officio
practicari; in blasphemiarum terminis minime loquuntur, nec verballiũ,
nec scriptarum: in his namque nunquam capitis poena imponitur, vt vi-
deri potest apud Farinac. *dict. quest. 20. n. 67. vers. sed quidquid sit de iure:* sed
cum de facto hostia consecrata conculcaretur, vel malè tractaretur, vel
Christi Assertoris nostri, Virginisq; Sanctissimæ effigies. Est autem
dissimilis valde ratio in hoc, & in alio casu, eõ quod gravior sit iniuria, &
offensio de facto, quam de verbo, maioriq; punitione digna, vt singu-
lariter probat *l. 5. tit. 26. p. 7.* & ibidem norat Gregor. Boerius *decif. 301. n.*
17. & 18. Decian. *lib. 6. c. 3. n. 27.* ibi: *Quis enim debuit, gravius esse inspuere, de-*
lere, frangere, percutere imagines in vituperium, quam ore tantũ blasphemare? Fa-
rinac. *d. q. 20. n. 70. in fin.*

Nu. 115.

Octavo fundamẽto fit satis exijs, quæ in nostro duodecimo funda-
mento diximus *ex num. 96.* & quia in hoc crimine poena est arbitra-
ria: vnde est extraordinaria, quæ solet imponi secundum ius Canonicũ:
precipue nam defecit animus, atque intentio Virginem lædendi, vt sepe
dictum est.

Nu. 116.

Nong

Nu. 117. Nonno fundamento respondetur, quod nec singulis per se criminibus, nec omnibus simul perpenfis, capitis poenam Reus meruit: si quis enim plura facta committit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendant (vt in nostro casu) vnicum delictum, & crimen dicitur committere. Ita Bartol. in dict. l. nunquam plura, num. 4. & conf. 222 & 223. num. 2. Igneus in l. lege Cornelia, part. 2. num. 44. ff. ad Silianian. Marf. l. fin. num. 20. ff. de sicarijs. Socinus conf. 62. num. 1. & conf. 63. num. 10. Plaza lib. 1. de delictis, cap. 1. n. 18. Covarr. 2. resol. cap. 10. num. 8. Bolognetus conf. 30. num. 7. & 8. Boerius de cis. 82. ad fin. Iul. Clar. quest. 84. nu. 3. Anton. Thelaur. decis. 18. num. 13. Zavallos crimin. resolut. casu 155. num. 13. & 17. & casu 158. num. 8. Præterquàm, etiam si essent plura crimina ex intervallo commissa, procedebat in criminibus momentaneis, sed non in successiuis, vt probat l. maritus, §. sex mensium, ff. de adulter. l. ei, qui, §. infans, ff. de surtis. Cum alijs adductis à Farinacio in praxi crimin. quest. 22. num. 19. cum sequentibus. Præcipuè quando principale delictum non poterat sine alijs committi. Vnde puniendus est maiori, ac insigniori poena crimini debita, quemadmodum qui committit plures falsitates ad eundem finem, & effectum, vel plures iniurias, vt referes multos Authores inquit Farinac. vbi supra num. 26. & 28.

Nu. 118. Nec etiam potest intendi, quod causa exempli, & scandali, quod evenit, severissimè puniri deberet. Hoc enim procedit, cum intervenit culpa, ac dolus in delinquente, sed non cum nocendi animus defecit: nam poena culpam supponit, & absque ea non potest imponi. Titus Livius lib. 39. ibi: Vnde orta culpa est, ibi poena consistat, c. sine culpa de regul. iur. in 6. l. aliud est fraus, ff. de verb. signific. Farinac. tom. 3. quest. 87. Semper debere culpæ poenam, & non maiorem respondere. Cicer. lib. 1. de officijs, ibi: Cavendum est, ne maior sit poena, quam culpa, l. sancimus, c. de poenis, l. 2. tit. 4. part. 3. Menchaca lib. 1. qq. illustrium, cap. 19. num. 6. Effet enim contra naturalem rationem, vt equaliter puniretur, qui cum errore, bonoque sine deliquit, & ille, qui dolo, offendendique animo. Ita Seneca lib. 1. de ira, cap. 16. Præcipuè si de poena capitali ageretur: hæc namque nunquam iure imponitur, cum de vero dolo non constet, non obstante quocumque scandalo sequuturo: in iudicando enim non sunt attendenda voluntas populi, & voces, l. Decurionum, ff. de poenis, ibi: Vane voces populi non sunt audiende: neque enim vocibus eorum credit oportet, quando aut noxium crimine absolvi, aut innocentem condemnari desiderat. D. Chrysothom. homil. 1. de poenit. tom. 5. Sanctus Leo Papa serm. 8. de passione Domini. Fr. Ioannes Marquez lib. 1. del Governador Christiano, cap. 32. Erod. lib. 1. rerum iudicat. tit. 6. de Hæretic. cap. 9. Vbi apud Romanos idem observari testatur, ibi: Postea Divus Adrianus epistola ad Mincentium Fildanicum Proconsulem Asia constituit, vt nemini liceret Christianos, populi vociferationibus, sine crimine, atque sine accusatione interficere. Sed Rei culpa, ac poena congruè attenderetur, Iudexque clementius se gereret, quam lex; suam severitatē, quantum potuerit, temperans, l. respiciendum 11. ff. de poenis, ibi: In gravioribus poenis severitatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi. Seneca lib. 1. de ira, c. 16. Cicero lib. 1. de Officijs, ibi: Prohibenda autem maximè est ira in puniendo: nunquam enim iratus qui accedit ad poenam, mediocritatem illam tenebit, quæ est inter nimium, & parum.

Nu. 119.

Tum quia exemplum, atque scandalum, tantum potest attrahi ad executionis

cutionis accelerationem, sed non ad poenam augendam, eamque capitis immerito imponendam. Bart. per text. in l. qui eadem, ff. ad legem Cornel. de sicarijs. Salicetus in l. Decurionum filij in fin. C. de poenis. Tiraquel. de poen. temperand. caus. 46. n. 2. Farinac. tom. 1. q. 2. l. n. 446.

Tum etiam, quia scādalum, quod Christus Salvator noster severe puniri voluit. Matthæi cap. 18. Lucæ 17. & Marci 9. fuit illud, quod in damnum, & ruinaam Proximorum adhibetur, verbis, aut operibus illum ad malum excitando. D. Hieronymus super Matthæum cap. 15. D. Thomas 2. 2. q. 43. art. 1. & 2. Covarr. in reg. peccatum, in inuio, num. 4. Petrus Greg. lib. 38. synagoga, cap. 2. num. 4. & 5. Sanchez lib. 1. summe, cap. 6. a num. 1. Layman oper. moral. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 3. Trullench in exposit. Decalogi, lib. 1. cap. 6. dub. 5. num. 1. Rodericus de Acuña in cap. licet 4. dist. 4. 5. num. 2. Gutierrez lib. 1. Canonie, cap. 38. a num. 20. Tertullianus lib. de Virg. velanda. Et non proprie dicitur id efficere, nisi tali animo, ac conatu committatur. D. Thomas dict. q. 4. art. 3. Et post Caietanum, Covarr. ubi supra n. 4. Acuña in d. cap. licet, num. 3. ibi: Intellige primo predictam conclusionem, cū talis inductio, seu actus, ex intentione operantis dirigatur ad labefactandum proximum; non vero quando ex opere alia intentione perpetrato contingit.

Nu. 120.

Tum denique, quia in casu, de quo loquimur, non fuit scādalum, activum, nec passivum: quæ sunt duæ species caput. Nisi cum pridem, de renunciatione. Cum D. Thomas 2. 2. q. 43. art. 1. & sequentibus. notant Covarru. Gutierrez, Sanchez, Layman, Acuña, in locis proxime citatis. Castro Palao tom. 1. operis Moral. tract. 6. disp. 6. puncto 1. præcipue num. 6. & 7. Et Ioannes Aegid. Trullench, ubi supra num. 2. & sequentibus. Non activum speciale, nec generale: non enim fuit Reo animus sollicitandi alios per Libelli verba, vt fidem nostram desererent, legemque Moyfi caducam, & antiquatam sectarentur; neque Virginem Sanctissimam dehonorandi: potius contrarijs, vt sæpe dictum est, votis, & intentione maiorem Deiparæ honorem, & cultum optavit, & intendit. Neque vllum contrarij eventus periculum agnovit: potius valde verosimiliter arbitrabatur, quod cum in florentissima hac Civitate & fidei firmitas, & erga Dei Genitricem pietas quàm maximè eniteat, per convicia in Libello contēta, fidelium corda sanctâ quadam pietate irritarentur, devotio exresceret, desidiaque excuteretur, quæ in absolvendo Virginei Triumphii ornatu visa fuerat, contra quem potissimè Libelli verba dirigebantur. At deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, malèque operantem insectentur, scādalum activum cessat. Navarr. in cap. consideret, §. animadvertere, n. 9. de poenit. dist. 1. Azor institut. Moral. tom. 2. lib. 12. c. 26. q. 3. Sanchez d. lib. 1. c. 6. n. 7. Trullench, ubi supra num. 13.

Nu. 121.

Nec etiam passivum intervēnit: nam Dei misericordia favente, fides in hac & reliquis huius Regni vrbibus firmissima est: nulloque factō efficeretur (neque hoc timeri poterat) vt fideles scandalizarentur, & Libelli doctrinam sectarentur. Debet autē equalitas, ac rectitudo observari, absque cuiuscumque scādali attentione, quod ex illo proveniat: nam hoc tanquam iniuitum, iustitiæque præceptis oppositum, est parvi-faciendum; & ad scādalum evitandum non licet iustitiæ limites egredi, cap. qui scandalizaverit, de regul. iur. vbi Glossa, & Doctores in dict. c. nisi, de renuntiat. l. 30. titul. 5. part. 1. ibi: O de dezir, o de fazer la verdad, que es la justicia. Et ibidem

Nu. 122.

latè Greg. *vers. Que es la justicia. Vbi ex hoc infert: Non ergo innocens puniri potest à Iudice propter scandalum vitandum, vel tumultum populi.* Casto lib. 1. de iust. heret. punit. cap. 20. & lib. 2. de potest. leg. pæn. cap. 11. Covarru. in dicto cap. peccatum, in initio, num. 4. *vers. In hoc tamen scandalo.* Flamin. de resignat. lib. 5. q. 3. n. 175. Et Gutierrez lib. 1. canonis. c. 38. n. 21. & 22.

Nu. 123.

Hæc quæ circa Decisionis huius argumentum licuit afferre. Sed præter speciem, imò contra Vulgi opinionem, ac vota, lata sententia fuit. Fa-teor. Ast huic non sæpè fidendum; nec eius, licet pijsimæ voces audien-dæ: qui prætextu pietatis impiè quandoque sævit, incautis consilijs Rei cædem pro libito contra ius inclamans: eò ipso damnandus, quòd præ-ceptis. Secus autem prudentissimus Iudex, mora, cunctationeque pruden-tiana comit, consilium maturat, successus bene secundat. Sapienter ab Ammiano dictum, *Rerum gestarum lib. 29. De vita, & spiritu hominis (qui pars mundi est, & animantium numerum complet) laturum sententiam, diu, mul-tumque cunctari oportet; nec præcipiti studio, vbi irrevocabile factum est, agitari.* Ita tanè se gessit clementissimus Inquisitionis Senatus: lentâque con-sideratione piè Reum puniendi, non crudeliter sæviendi, viam quæ sivit. Ut enim inquit idem Ammianus lib. 9. *Iudicis lenni, ac cõsiderati illud est pro-prium, ut cum ledere potest, ignoscendi causas quærat, non ledendi occasiones.* Præ-terquamquòd hoc vni dandum misericordiæ, quòd propter eius cultum & de iustitiæ liceat detrahere: omnes enim virtutes, urbana, vt sic dicam, devotione misericordiæ concedunt. Do coronidem aureis Cassiodori verbis, *Variarum lib. 2. epist. 9. Benigni quippe Principis est, ad clementiæ commo-dum transilire terminos æquitatis: quando sola est misericordia, cui omnes virtutes ce-dere honorabiliter non recusant.*